

En ny offentlig tjenstepensjon?

Eksempelberegninger for Akademikerne

Rapport 2018 – 01

01.02.2018



Innhold

Sammendrag	2
1 Bakgrunn og oppdrag.....	4
2 Beregningsforutsetninger	5
3 Nærmere om karrierelønnsutvikling.....	8
4 Betydning av karrierelønnsutvikling ved sammenlikning av dagens og foreslått ny pensjonsordning	10
5 Pensjonsnivåer med ulike lønnskarrierer.....	14
5.1 Startlønn 5 G, sluttlønn 8 G	14
5.2 Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G	14
5.3 Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G	16
5.4 Oppsummering.....	17
6 Pensjonsnivåer ved ulike uttaksaldere.....	19
6.1 Startlønn 5 G, sluttlønn 8 G	19
6.2 Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G	21
6.3 Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G	22
7 Effekter av økt opptjening i dagens og foreslått ny ordning.....	24
8 Pensjonsnivåer med kortere opptjeningstid i offentlig sektor	28
9 Egen AFP-ordning eller kun tjenestepensjon?	30
10 Pensjonsnivåer med privat innskuddspensjonsordning	32

Sammendrag

Partene i offentlig sektor og Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) ble i desember 2017 enige om å sette i gang en prosess med sikte på å få en omforent pensjonsløsning for offentlig ansatte. I prosessavtalen som ligger til grunn for denne prosessen, vises det til at en ny pensjonsløsning skal bygge på rapporten «Nye pensjonsordninger i offentlig sektor - Rapport fra en arbeidsgruppe» som ble lagt frem av ASD 17.12.2015. I denne rapporten forelår ASD at dagens pensjonsordning skal erstattes av en påslagsordning med alleårs-opptjening og en ny AFP-ordning med livsvarig AFP etter modell av privat AFP.

Actecan har fått i oppdrag av Akademikerne å beregne mulige effekter av overgang til en ny offentlig tjenestepensjonsordning som foreslått av ASD i rapporten fra 2015 for typeeksempler med lønnskarrierer som er realistiske for akademikere i offentlig sektor. Det er gjort beregninger for eksempelpersoner født i henholdsvis 1963 og 1993, med tre lønnskarrierer, der startalder i offentlig sektor er 27 år i alle karrierer:

- Startlønn 5 G – sluttlønn 8 G
- Startlønn 5 G – sluttlønn 10 G
- Startlønn 6 G – sluttlønn 12 G

Dagens pensjonsordning er en sluttlønnsordning der det i hovedsak kun er lønnen på slutt-tidspunktet som har betydning i pensjonsberegningen. I dagens ordning sikrer sluttlønns-prinsippet, sammen med bruttoprinsippet¹, at en høy sluttlønn alltid gir høy samlet pensjon, uavhengig av hvordan lønnskarrieren frem til sluttlønnen har vært. Den foreslåtte nye ordningen har derimot alleårsopptjening, det vil si at all lønn gjennom karrieren påvirker pensjonsnivået. Med en slik endring får karrierelønnsutvikling stor betydning for hvordan ansatte i offentlig sektor påvirkes av overgangen til ny ordning.

Beregningene viser at samlet pensjon fra dagens ordning ikke påvirkes i nevneverdig grad av den enkeltes lønnskarriere, men at lønnskarrieren betyr mye med ny ordning. Med de valgte forutsetningene, vil eksempelpersonen født i 1963 komme noe bedre ut ved uttak fra 67 år med overgang til ny ordning enn med å beholde dagens ordning. Eksempelpersonen født i 1993 kommer derimot noe dårligere ut med ny ordning fra 67 år. Disse resultatene gjelder for alle de tre lønnskarrierene. Alle pensjonsnivåer vises etter levealdersjustering.

Utsatt pensjonsuttak gir høyere årlig pensjon både i dagens ordning og den foreslåtte nye ordningen. Dette skyldes dels at opptjent pensjon skal fordeles på færre år, en «uttaks-effekt», dels at opptjeningen øker, en «opptjeningseffekt». I dagens ordning er opptjenings-effekten etter 67 år negativ for personer som har full opptjening. I foreslått ny ordning er det en positiv opptjeningseffekt av fortsatt opptjening i tjenestepensjonsordningen. I ny AFP-

¹ Bruttoprinsippet vil si at tjenestepensjonsordningen definerer nivået på samlet pensjon fra folketrygd og tjenestepensjon. To personer med samme sluttlønn og like mange års opptjening får dermed som hovedregel lik samlet pensjon selv om de får ulik pensjon fra folketrygden.

ordning er det ikke er en opptjeningseffekt siden det ikke gis opptjening etter fylte 62 år. Samlet fører dette til at dersom uttaket utsettes fra 67 år til 70 år, går årlig pensjon i ny ordning fra å være lavere til å bli høyere enn pensjon fra dagens ordning i begge de to karrierene som har startlønn på 5 G.

Karrierestart ved 27 år gir 40 års opptjeningstid ved 67 år. I dagens ordning gir ikke opptjening ut over 30 år høyere samlet pensjon fra folketrygd og tjenstepensjon for de som avslutter karrieren i offentlig sektor. Legges det til grunn at karrieren starter ved 37 år i stedet for 27 år, påvirkes derfor ikke pensjonsnivået fra dagens ordning. Pensjonen fra ny ordning blir derimot lavere siden denne ordningen har alleårsopptjening.

En problemstilling ved en mulig omlegging av pensjonsordningen for offentlig ansatte er om offentlig sektor skal få samme AFP-ordning som den nye ordningen i privat sektor, eller om det kun skal være tjenstepensjon (inkludert verdien av en lisvarig AFP) i offentlig sektor. Satsene i en ny tjenstepensjonsordning må øke mellom 2,5 og 3,6 prosentpoeng dersom tjenstepensjonsordningen skal inkludere AFP gitt de tre karrierelønnsprofilene det er gjort beregninger for.

En annen problemstilling som har vært diskutert er om en ny offentlig tjenstepensjonsordning kan utformes som en privat innskuddspensjonsordning. I slike ordninger er det i de aller fleste tilfeller individuelt investeringsvalg. Dette innebærer at tidligere opptjent pensjon reguleres i takt med avkastningen som oppnås på pensjonsmidlene. Beregninger viser at med en gitt investeringsprofil vil en innskuddspensjon med maksimale innskuddssatser gi høyere forventet pensjon enn den foreslåtte påslagsordningen². I en innskuddsordning vil imidlertid den enkelte ansatte ikke ha noen garanti for denne avkastningen, og det er en risiko for at avkastningen ikke blir som forventet.

² Med utbetalingstid lik forventet gjenstående levetid og avkastning høyere enn G-reguleringen.

1 Bakgrunn og oppdrag

Partene i offentlig sektor og Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) ble i desember 2017 enige om å sette i gang en prosess med sikte på å få en omforent pensjonsløsning for offentlig ansatte. I prosessavtalen som ligger til grunn for denne prosessen, vises det til at en ny pensjonsløsning skal bygge på rapporten «Nye pensjonsordninger i offentlig sektor - Rapport fra en arbeidsgruppe» som ble lagt frem av ASD 17.12.2015.

I henholdt til prosessavtalen skal det fremforhandles en ny pensjonsløsning i løpet av februar 2018.

I den nevnte rapporten fra 2015 presenteres en mulig ny pensjonsordning for offentlig ansatte, en såkalt påslagsordning, som bygger på blant annet følgende prinsipper:

- Alleårsopptjening
- Ikke samordning med folketrygd eller andre pensjonsordninger
- Livsvarig utbetaling
- Det tjenes hvert år opp en viss andel av lønn til en pensjonsbeholdning
- Beholdningen deles ved uttak på folketrygdens delingstall for å finne årlig pensjon
- Fleksibelt og nøytralt uttak fra 62 år
- Tidligere opptjent pensjonsbeholdning reguleres hvert år i takt med G-veksten
- Pensjonen kan tas ut samtidig med at den enkelte mottar arbeidsinntekt

I tillegg legges det i ASDs rapport opp til at AFP skal legges om til et livsvarig tillegg til folketrygden, etter modell av privat AFP.

Akademikere har ofte et annet karriereløp med hensyn til lønnsutvikling enn andre offentlig ansatte. De har ofte brattere lønnskarrierer (høyere årlig lønnsvekst) og ofte høyere start- og sluttlønn enn gjennomsnittet. De kan også ha kortere karrierer på grunn av lang utdanning.

Actecan har fått i oppdrag av Akademikerne å beregne mulige effekter av overgang til en ny offentlig tjenstepensjonsordning som foreslått av ASD i rapporten av 17.12.2015 for typeeksempler med lønnskarrierer som er realistiske for akademikere i offentlig sektor. Akademikerne har fastsatt lønnskarrierene det er gjort beregninger for i denne rapporten.

2 Beregningsforutsetninger

Hvor mye pensjon ulike pensjonsordninger gir avhenger av en rekke ulike faktorer som lønnsnivå, lønnskarriere, antall år i arbeid, osv. Eksempelberegningene som vises i denne rapporten bygger på forutsetningene som er listet opp i Tabell 1.

Tabell 1 Beregningsforutsetninger

<i>Fødselsår</i>	1963 og 1993
<i>Overgangsløsning</i>	Overgangen skjer i 2020. Eksempelpersoner født i 1963 får opptjening i dagens ordning til 2020, og deretter opptjening i ny ordning. Eksempelpersoner født i 1993 får kun opptjening i ny ordning. Disse er også de første som får 35 års opptjening i ny ordning ved 62 år gitt at karrierestart er ved 27 år og at overgangen skjer i 2020. Alle eksempelpersoner får ny AFP.
<i>Kjønn</i>	Kvinne og mann
<i>Startalder i folketrygd, AFP og offentlig tjenestepensjon</i>	I utgangspunktet 27 år. Vises også beregninger der opptjeningen i folketrygden starter ved 27 år og opptjeningen i offentlig sektor starter ved 37 år. Tjenestetidsbrøken for oppsatt pensjon fra dagens ordning for 1963-kullet ved overgang i 2020 .
<i>Tjenestetidsbrøk oppsatt pensjon fra dagens ordning – 1963-kullet</i>	Startalder offentlig sektor 27 år: 30/40 Startalder offentlig sektor 37 år: 20/30
<i>Lønnskarrierer</i>	a. Startlønn 5 G³ – sluttlønn 8 G b. Startlønn 5 G – sluttlønn 10 G c. Startlønn 6 G – sluttlønn 12 G Sluttlønnsnivåene oppnås ved 62 år, deretter følger lønnsutviklingen G-veksten.

³ G = Folketrygdens grunnbeløp, som pr. 01.05.2017 utgjør kr 93 634.

<i>Årlig økning i G (G-vekst)</i>	2,5 %
<i>Avgangsalder</i>	65 år, 67 år og 70 år Siden offentlig tjenstepensjon ikke kan tas ut tidligere enn 67 år med gjeldende regler, er pensjon fra dagens offentlige tjenstepensjon beregnet på følgende måte for avgangsalder 65 år: - Opptjeningen i folketrygd og tjenstepensjon stopper ved 65 år - Offentlig tjenstepensjon er antatt tatt ut fra 67 år, dvs. at forholdstall/delingstall ved 67 år er benyttet til å beregne pensjonsnivået, herunder også samordningsfradraget for folketrygd
<i>Levealdersjustering</i>	Alle pensjonsnivåer vises <u>etter</u> levealdersjustering. Dagens offentlig tjenstepensjon er levealdersjustert med «justeringstall» som foreslått av ASD i høring om regler for samordning av offentlig tjenstepensjon med alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler av 21.09.2017.
<i>Samordning</i>	Dagens offentlig tjenstepensjon er samordnet med ny folketrygd i henhold til forslag fra ASD i høring av 21.09.2017. Oppsatt offentlig tjenstepensjon samordnes ikke med ny AFP.
<i>Satser ny offentlig tjenstepensjon (påslagsordningen)</i>	5 % for lønn mellom 0 og 7,1 G 23,1 % for lønn mellom 7,1 og 12 G
<i>Ny AFP</i>	Tilsvarende privat AFP etter gjeldende regler, med følgende unntak: - Viser kun livsvarig pensjonsnivå (altså ikke to-nivåuttak ved 65 års uttaksalder) - Pensjonen beregnes på beholdningsform, med sats 4,21 prosent, og levealdersjusteres med delingstall
<i>Utbetalingstid innskuddspensjon</i>	Antatt livsvarig, der antall forventede utbetalingsår er lik forventet gjenstående levetid i henhold til Finanstilsynets dødelighetsgrunnlag for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringsselskaper og pensjonskasser, K2013.

<i>Innskuddssatser innskuddspensjon</i>	7 % for lønn mellom 0 og 7,1 G 25,1 % for lønn mellom 7,1 og 12 G
<i>Nominell avkastning innskuddspensjon</i>	5,09 % frem til 57 år. Avtrappes til 4,07 % ved 67 år. Disse avkastningsforutsetningene tilsvarer forventet avkastning i henhold til Finans Norges bransjeavtale om avkastningsprognoser pr. 01.09.2017, for en portefølje med henholdsvis 50/50 og 20/80 prosent av kapitalen plassert i aksjer/obligasjoner ved 57 og 67 år.

3 Nærmere om karrierelønnsutvikling

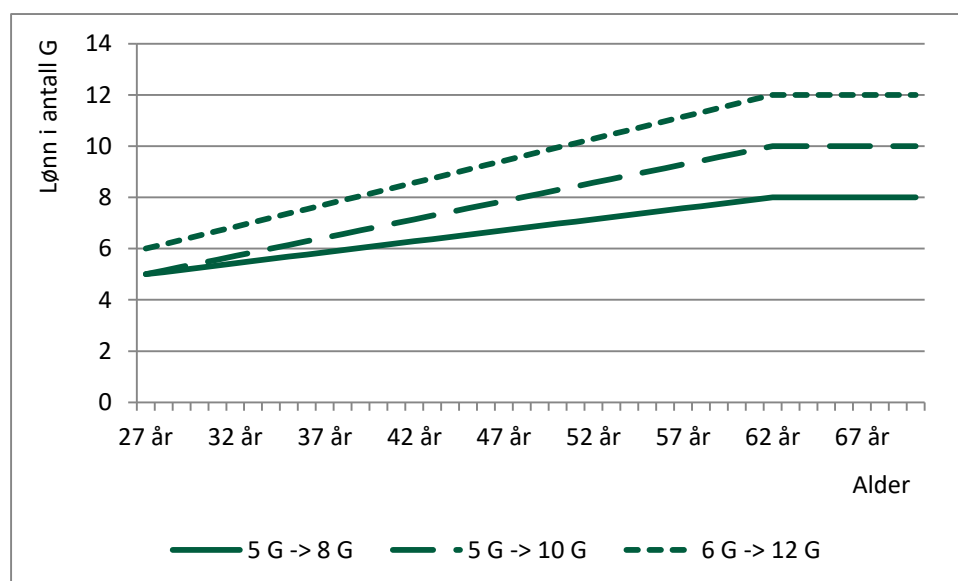
Det er gjort beregninger for tre ulike lønnskarrierer:

- Startlønn 5 G – sluttlønn 8 G
- Startlønn 5 G – sluttlønn 10 G
- Startlønn 6 G – sluttlønn 12 G

Eksempelpersonene starter i arbeid ved 27 år med henholdsvis 5 G og 6 G i startlønn, og har deretter bedre lønnsvekst enn G-veksten frem til 62 år. Fra 62 år følger eksempelpersonenes lønnsvekst G-veksten. Dette innebærer at sluttlønnsnivåene målt i antall G nås ved 62 år i alle beregninger. Det er videre lagt til grunn at lønnsveksten målt i G er lik i alle år mellom 27 og 62 år.

Disse forutsetningene gir karrierelønnsutviklinger som illustrert i Figur 1, som viser hvor høy lønnen antas å være ved ulike aldre målt i antall G.

Figur 1 Karrierelønnsutviklinger



Tabell 2 viser henholdsvis årlig lønnsvekst utover G-veksten, gjennomsnittlig inntekt i hele karrieren, samt hvor mye høyere sluttlønn er enn gjennomsnittslønn for de tre karrierelønnsutviklingene.

Tabell 2 Gjennomsnittslønn og forhold mellom sluttlønn og gjennomsnittslønn målt i G

	<i>Hvor mye høyere sluttlønn er enn startlønn</i>	<i>Gjennomsnittlig lønn fra 27 år til 67 år</i>	<i>Hvor mye høyere sluttlønn er en gjennomsnittslønn</i>
Startlønn 5 G – sluttlønn 8 G	60 %	6,7 G	20 %
Startlønn 5 G – sluttlønn 10 G	100 %	7,8 G	28 %
Startlønn 6 G – sluttlønn 12 G	100 %	9,4 G	28 %

4 Betydning av karrierelønnsutvikling ved sammenlikning av dagens og foreslått ny pensjonsordning

Dagens offentlig tjenstepensjonsordning er en bruttoordning. Det vil si at tjenstepensjonsordningen definerer nivået på samlet pensjon fra folketrygd og offentlig tjenstepensjon. Med andre ord tilpasses pensjonen fra offentlig tjenstepensjon til hvor mye den enkelte får fra folketrygden slik at det sikres at samlet pensjon fra de to ordningene når et visst nivå.

I tillegg er ordningen en sluttlønsordning, det vil si at det er nivået på sluttlønnen som bestemmer hvor stor samlet pensjon fra folketrygd og tjenstepensjon skal bli. Det kreves minst 30 års opptjening for å få full pensjon. Flere opptjeningsår enn 30 år gir imidlertid ikke høyere pensjon (for de som avslutter karrieren i offentlig sektor).

Den foreslåtte påslagsordningen bygger på et radikalt forskjellig opptjenings- og beregningsprinsipp. I denne ordningen beregnes årlig pensjon med utgangspunkt i størrelsen på vedkommendes pensjonsbeholdning på uttakstidspunktet. Pensjonsbeholdningen fremkommer ved at det hvert år personen er ansatt i offentlig sektor «gjøres innskudd» i beholdningen på en viss andel av vedkommendes lønn. Dette er ikke innskudd som står på en konto tilegnet det enkelte medlem til forvaltning, siden pensjonskapitalen som trenges for å betale ut pensjonen vil måtte beregnes på en litt annen måte.

Ordningen bygger med andre ord på en alleårsopptjeningsmodell. Det er videre lagt opp til at tidligere opptjent pensjonsbeholdning hvert år skal oppreguleres i takt med den årlige G-veksten. Pensjon fra påslagsordningen beregnes også uavhengig av hvor mye den enkelte får fra folketrygden og andre pensjonsordninger.

I påslagsordningen avhenger dermed pensjonsnivået av hva inntekten har vært i *alle* opptjeningsår. I dagens ordning vil derimot en høy sluttlønn alltid gi høy samlet pensjon på grunn av sluttlønsprinsippet og siden bruttoordningen sikrer at tjenstepensjonsordningen kompenserer for eventuell lav opptjening i folketrygden.

I påslagsordningen har det i tillegg betydning hvordan den enkeltes lønnsutvikling har vært sammenliknet med G-veksten. Dette fordi opptjent pensjon fra tidligere år (pensjonsbeholdningen) reguleres i takt med G-veksten og ikke den enkeltes individuelle lønnsvekst slik det reelt sett er i dagens offentlige tjenstepensjon.

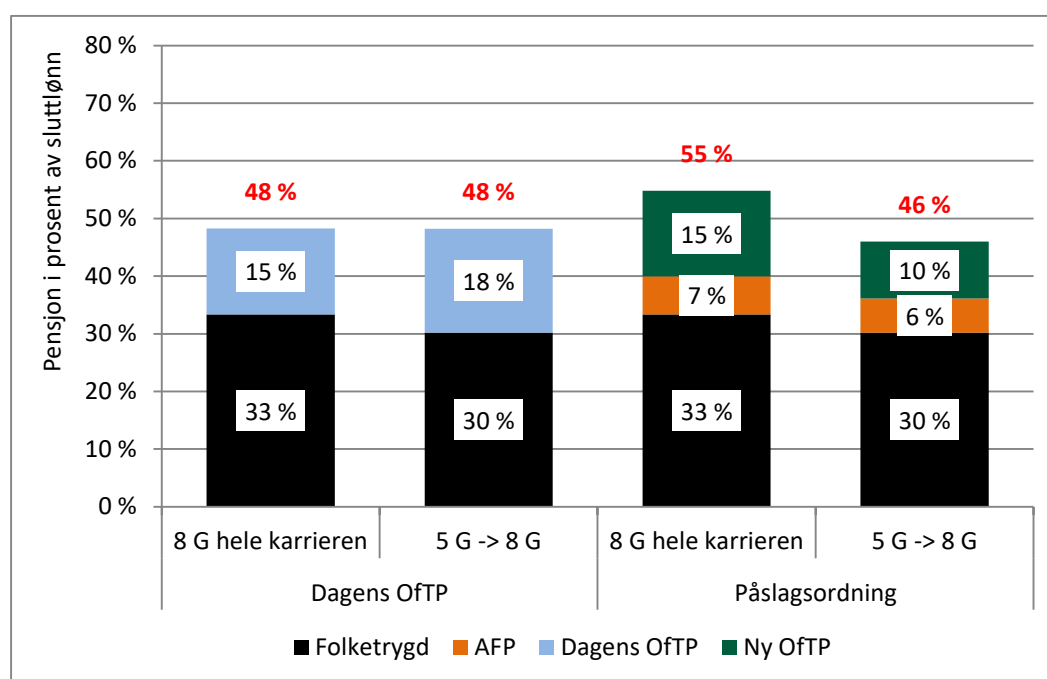
Figur 2 viser forskjellen i beregnet pensjon med to karrierer som begge har 8 G i sluttlønn, men der lønnen gjennom karrieren har vært ulik. I den ene karrieren har eksempelpersonen hatt 8 G i inntekt i alle år fra 27 år. I den andre karrieren starter lønnen på 5 G og vokser deretter jevnt til 8 G ved 62 år.

Figuren viser at med dagens pensjonsordning blir samlet pensjon (de røde tallene over søylene) lik for de to lønnskarrierene. Sammensetningen av pensjonen er imidlertid forskjellig, ved at personen med lønn lik 8 G hele karrieren har høyere opptjening i

folketrygden enn personen som har en lønn som vokser fra 5 G til 8 G gjennom karrieren. Dette gjør at personen med lønn lik 8 G i hele karrieren får en større del av samlet pensjon fra folketrygden.

Med ny AFP-ordning og påslagsordning er bildet et helt annet. Personen med 8 G i lønn i hele karrieren får nå hele 9 prosentpoeng høyere samlet pensjon enn personen som har startlønn på 5 G og sluttlønn på 8 G. Forskjellene i lønnskarriere fører som figuren viser til at personen med 8 G i lønn hele karrieren får høyere pensjon fra både folketrygd, AFP og ny offentlig tjenestepensjon.

Figur 2 Effekt av karrierelønnsutvikling: To karrierer med 8 G i sluttlønn, men ulike lønnskarrierer



Forutsetninger: Opptjening fra 27 år i alle ordninger, uttaksalder 67 år, 1993-kullet, ellers se Tabell 1.

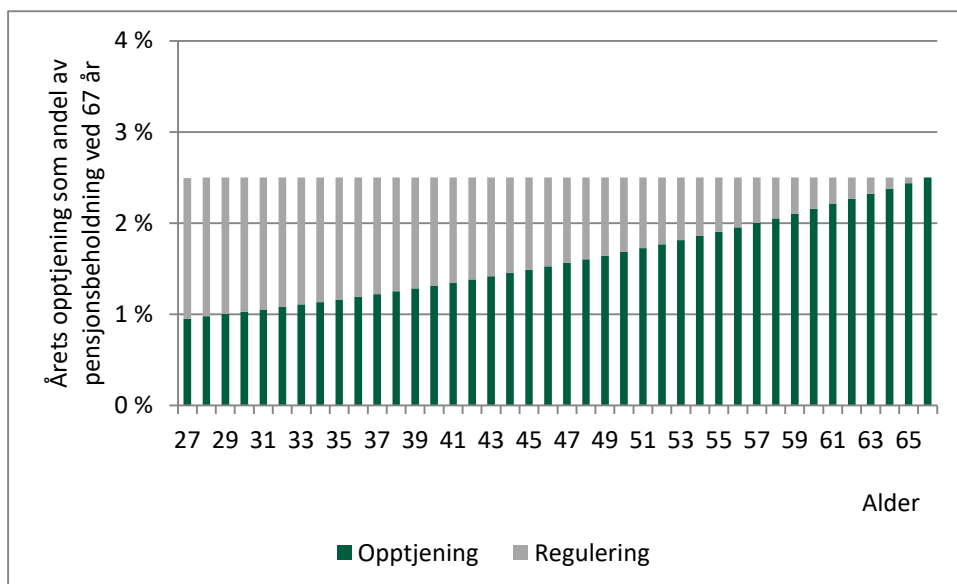
Fast lønn i G hele karrieren gir bedre pensjon enn karrieren med stigende lønn målt i G fordi:

- Opptjeningen i alle inntektsår er proporsjonal med sluttlønnen siden tidligere opptjening reguleres i takt med G-veksten.
- Høy opptjening tidlig i karrieren gir mer tilført regulering til pensjonsbeholdningen gjennom karrieren, slik at tilført regulering utgjør en større andel av pensjonsbeholdningen ved uttak av pensjon. I disse eksempelberegningene utgjør tilført regulering 36 prosent av pensjonsbeholdningen ved 67 år med 8 G hele karrieren, og 31 prosent av pensjonsbeholdningen når lønnen stiger fra 5 G til 8 G.

Figur 3 og Figur 4 viser hvor stor andel opptjeningen i ulike aldre utgjør av samlet pensjon pensjonsbeholdning ved 67 år med de to lønnskarrierene. For eksempel viser Figur 3 at med 8 G hele karrieren utgjør hvert års opptjening 2,5 prosent av beholdningen. Figuren viser samtidig hvordan regulering av tidligere opptjening sikrer at tidligere års opptjening

beholder samme verdi som på opptjeningstidspunktet (det er reguleringen som sikrer at hvert opptjeningsårs andel av samlet pensjonsbeholdning er like stor).

Figur 3 Hvert inntektsårs andel av samlet pensjonsbeholdning i ny offentlig tjenstepensjon, gitt fast lønn 8 G hele karrieren

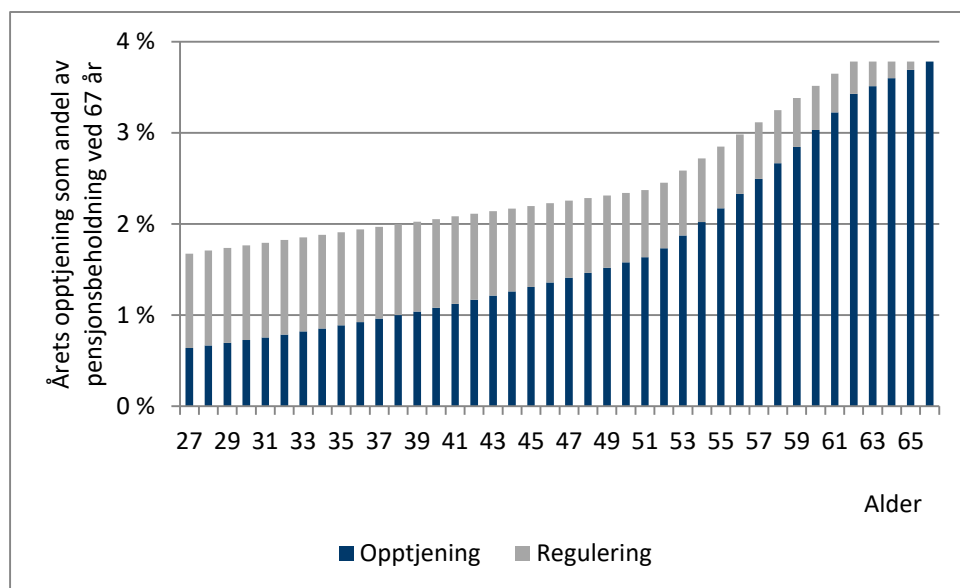


Forutsetninger: Opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, 1993-kullet, ellers se Tabell 1.

Figur 4 viser hvordan opptjeningen henger sammen med lønnsutviklingen for eksempelpersonen som har startlønn på 5 G og sluttlønn på 8 G. Med en slik karriere har de siste årene av karrieren klart større betydning for pensjonsbeholdningen ved 67 år enn de første årene. Dette er en naturlig følge av alleårsopptjeningsmodellen, der årets opptjening skal henge sammen med lønnsnivået i det aktuelle året.

Figuren viser også at verdien av årets opptjening øker jevnt frem til ca. 50 år med den stigende lønnskarrieren. Etter 50 år blir lønnen høyere enn 7,1 G, og siden lønn over 7,1 G gir høyere opptjening i tjenstepensjonsordningen enn lønn inntil 7,1 G, øker også den årlige opptjeningen i tjenstepensjonsordningen kraftigere.

Figur 4 Hvert inntektsårs andel av samlet pensjonsbeholdning i ny offentlig tjenstepensjon, gitt startlønn 5 G og sluttlønn 8 G



Forutsetninger: Opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, 1993-kullet, ellers se Tabell 1.

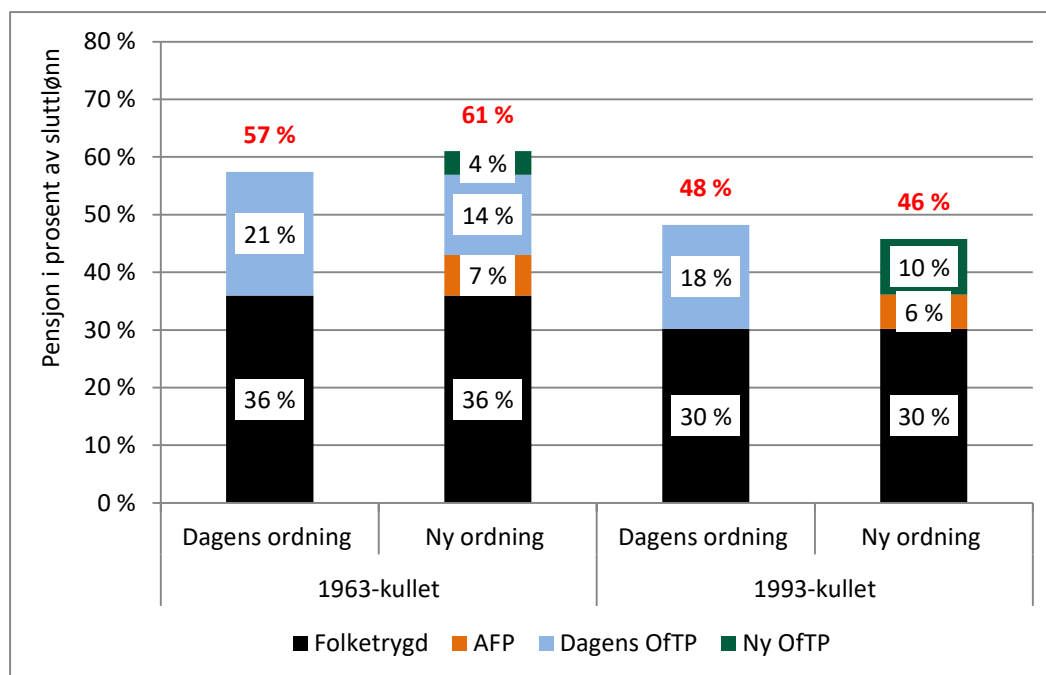
5 Pensjonsnivåer med ulike lønnskarrierer

5.1 Startlønn 5 G, sluttlønn 8 G

Figur 5 viser beregnede pensjonsnivåer med en videreføring av dagens ordning og ved overgang til en påslagsordning gitt at lønnen stiger fra 5 G ved 27 år til 8 G ved 67 år for henholdsvis en person i 1963-kullet og en person i 1993-kullet. Figuren viser at en videreføring av dagens ordning vil samlet pensjon synke fra 57 prosent av sluttlønn for 1963-kullet til 48 prosent av sluttlønn for 1993-kullet. Denne reduksjonen skyldes økt levealdersjustering.

Ny pensjonsordning fra 2020 vil gi personen født i 1963 en samlet pensjon på 61 prosent, og personen født i 1993 en samlet pensjon på 46 prosent. Ny AFP utgjør henholdsvis 7 og 6 prosentpoeng av disse pensjonsnivåene. Dersom eksempelpersonene ikke kvalifiserer for AFP vil pensjonen fra ny ordning bli tilsvarende lavere.

Figur 5 Pensjonsnivåer med dagens og foreslått ny ordning, 1963- og 1993-kullet



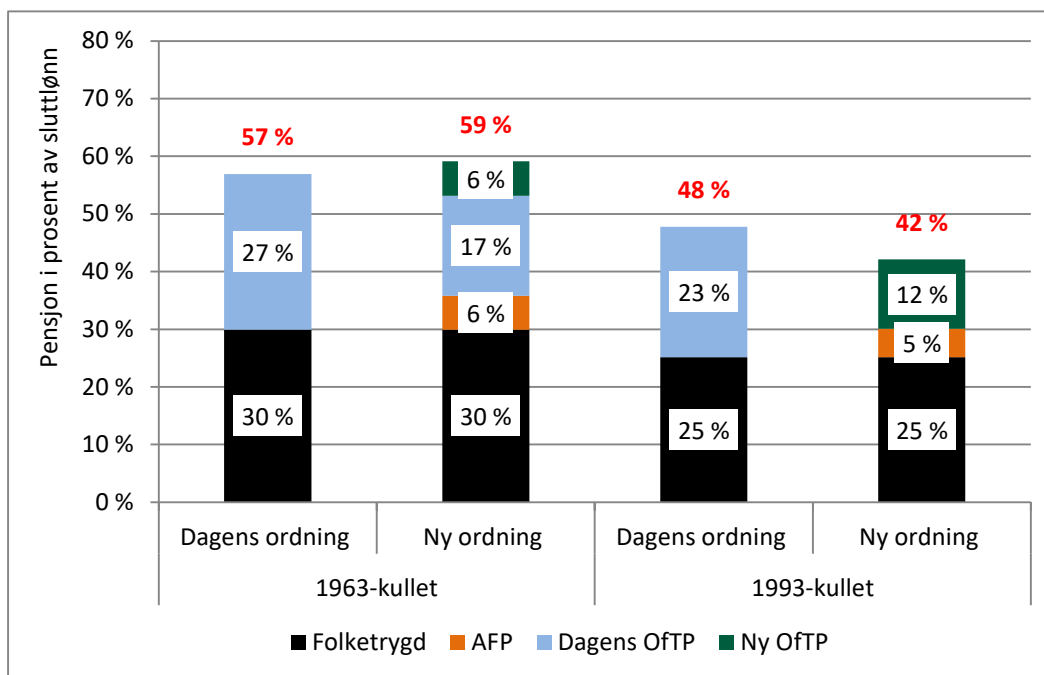
Forutsetninger: Startlønn 5 G, sluttlønn 8 G, opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

5.2 Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G

Dersom eksempelpersonen har en lønnskarriere som starter på 5 G og slutter på 10 G, blir beregnede pensjoner som vist i Figur 6. Samlet pensjon med en videreføring av dagens ordning blir 57 prosent og 48 prosent for henholdsvis 1963- og 1993-kullet. Dette er samme nivå som med startlønn på 5 G og sluttlønn på 8 G, jf. Figur 5. Sammensetningen av pensjonen er imidlertid ulik, ved at offentlig tjenestepensjon utgjør en større andel av samlet pensjon når sluttlønnen er 10 G.

Ny ordning gir 59 prosent og 42 prosent i samlet pensjon for henholdsvis 1963- og 1993-kullet. Dette er noe lavere enn for karrieren med sluttlønn på 8 G.

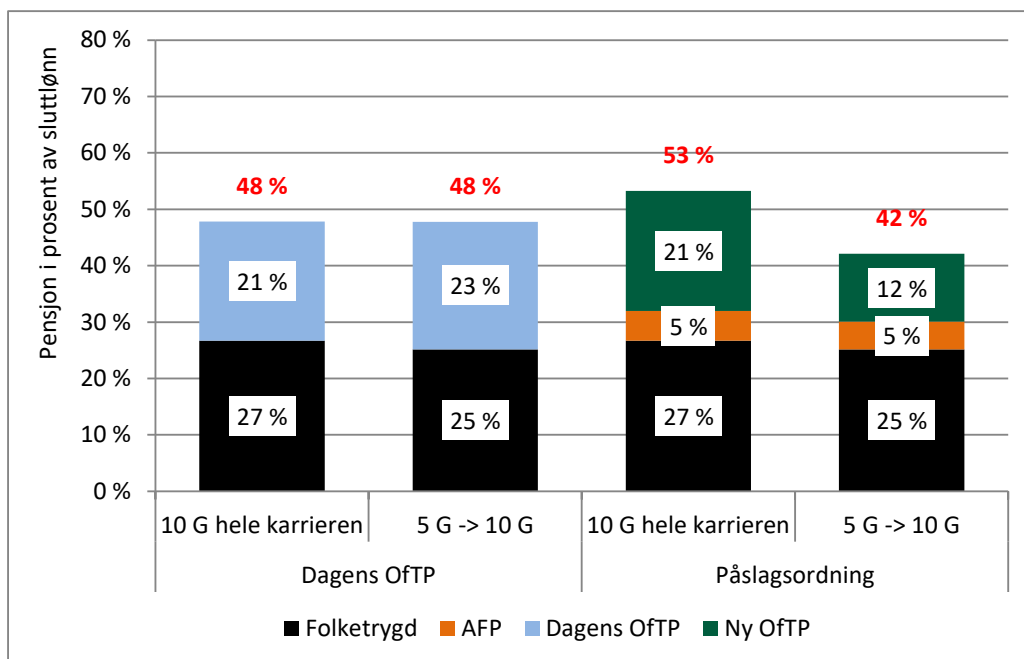
Figur 6 Pensjonsnivåer med dagens og foreslått ny ordning, 1963- og 1993-kullet



Forutsetninger: Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G, opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

Figur 7 viser effekten av å ha henholdsvis 10 G i inntekt i hele karrieren, og å ha en lønnskarriere som starter på 5 G og stiger til 10 G. Det fremgår at dagens pensjonsordning vil gi lik samlet pensjon med de to karrierene, mens ny ordning vil gi vesentlig mindre til eksempelpersonen som har en stigende lønnskarriere.

Figur 7 Pensjon med to ulike karrierer som begge har 10 G i sluttlønn

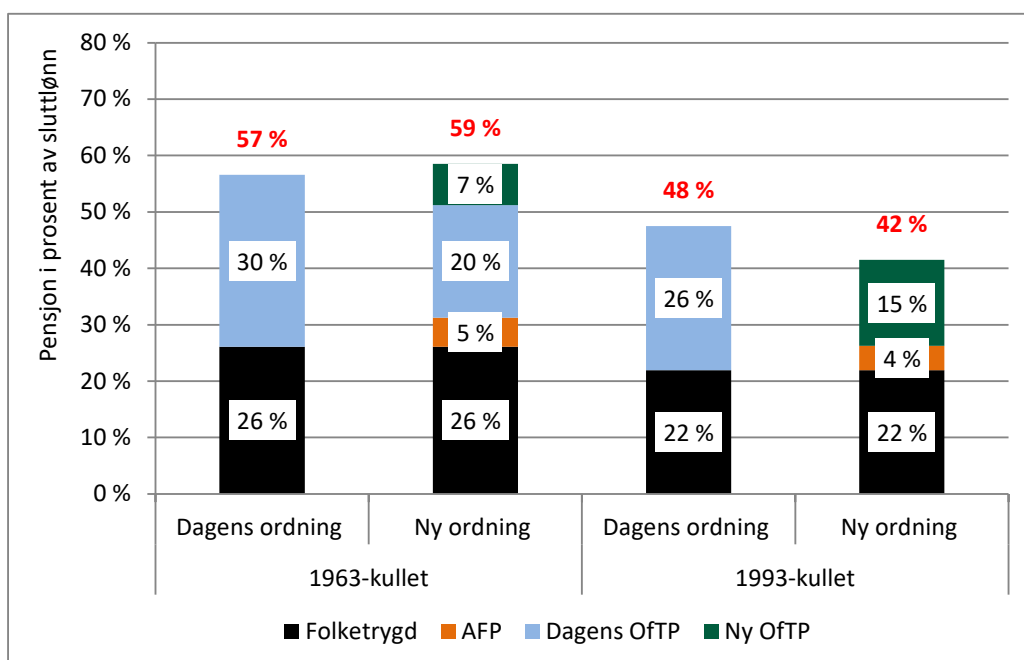


Forutsetninger: Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G, opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, 1993-kullet, ellers se Tabell 1.

5.3 Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G

Med startlønn på 6 G og sluttlønn på 12 G blir beregnede pensjoner som vist i Figur 8. Samlet pensjon blir som for de øvrige lønnskarrierene noe høyere med ny ordning for 1963-kullet og lavere for 1993-kullet sammenliknet med en videreføring av dagens ordning.

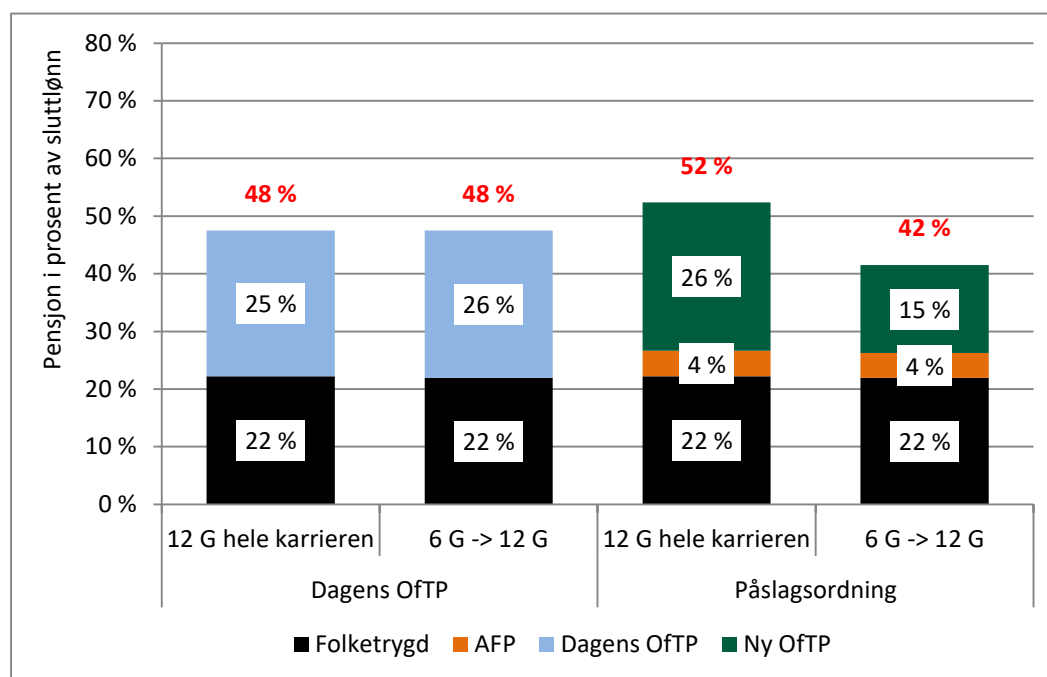
Figur 8 Pensjonsnivåer med dagens og foreslått ny ordning, 1963- og 1993-kullet



Forutsetninger: Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G, opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

Figur 9 viser effekten av å ha henholdsvis 12 G i inntekt i hele karrieren, og å ha en lønnskarriere som starter på 6 G og stiger til 12 G. Dagens pensjonsordning vil gi lik samlet pensjon med de to karrierene, mens ny ordning vil gi vesentlig mindre til eksempelpersonen som har en stigende lønnskarriere.

Figur 9 Pensjon med to ulike karrierer som begge har 12 G i sluttlønn



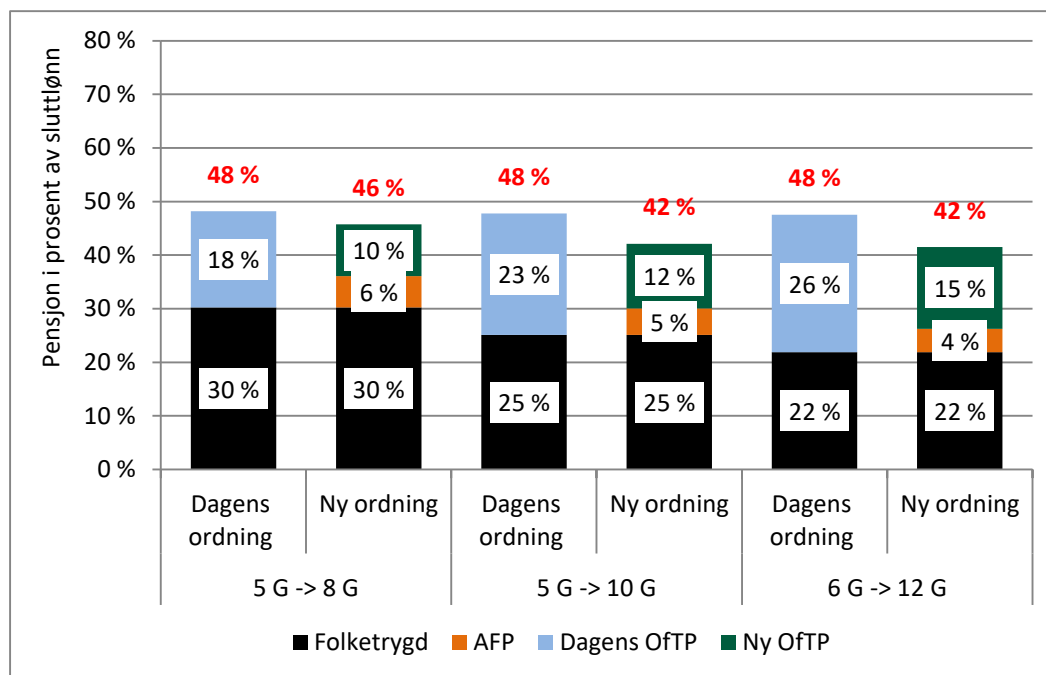
Forutsetninger: Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G, opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, 1993-kullet, ellers se Tabell 1.

5.4 Oppsummering

Gjennomgangen i dette kapitlet har vist at samlet pensjon fra dagens ordning ikke påvirkes nevneverdig av den enkeltes lønnskarriere, men at lønnskarrieren betyr mye med ny ordning. Figur 10 viser beregnet pensjon fra dagens og ny ordning med alle de tre lønnskarrierene det er gjort beregninger for. Figuren viser at med en videreføring av dagens pensjonsordning vil samlet pensjon bli 48 prosent av sluttlønn med alle lønnskarrierer, men samtidig at offentlig tjenestepensjon utgjør en større andel av samlet pensjon jo høyere sluttlønnen er.

Med ny ordning vil pensjonene fra folketrygden og AFP avta med nivået på sluttlønn. Dette skyldes at disse ordningene kun gir opptjening for inntekt inntil 7,1 G. Ny offentlig tjenestepensjon vil derimot bety mer jo høyere sluttlønnen er siden denne ordningen gir høyere opptjening for inntekt over 7,1 G enn for inntekt under 7,1 G. Den øker imidlertid ikke nok til å fullt ut kunne dekke opp for at folketrygd og AFP blir lavere.

Figur 10 Pensjonsnivåer med dagens og foreslått ny ordning med tre ulike karriereprofiler



Forutsetninger: 1993-kullet, opptjening fra 27 år, uttaksalder 67 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

Figur 10 viser at for 1993-kullet blir samlet pensjon fra den foreslåtte nye pensjonsordningen lavere enn med en videreføring av dagens ordning for de tre lønnskarrierene det er regnet på her ved uttak fra 67 år. Dette resultatet gjelder med opptjeningssatser i ny tjenestepensjonsordning på 5 prosent for inntekt inntil 7,1 G og 23,1 prosent for inntekt mellom 7,1 G og 12 G.

Tabell 3 viser hva satsene i påslagsordningen måtte ha vært for at samlet pensjon fra dagens og ny ordning skulle blitt lik for de tre eksempelpersonene⁴. For eksempel måtte eksempelpersonen med startlønn 6 G og sluttlønn 12 G hatt en årlig opptjening på 8,7 prosent for inntekt inntil 7,1 G. Dette tilsvarer en økning i årlig pensjonsopptjening på 74 prosent.

Tabell 3 Nødvendige satser i ny påslagsordning for at årlig pensjon skal bli lik i dagens og foreslått ny pensjonsordning

	Sats for lønn inntil 7,1 G	Sats for lønn mellom 7,1 G og 12 G
Startlønn 5 G – sluttlønn 8 G	6,4 %	24,5 %
Startlønn 5 G – sluttlønn 10 G	8,5 %	26,6 %
Startlønn 6 G – sluttlønn 12 G	8,7 %	26,8 %

⁴ Det er kun grunnsatsen for inntekt mellom 0 og 12 G som er endret. Det vil si at tilleggssatsen for lønn over 7,1 G på 18,1 prosent ligger fast. Tilleggssatsen kompenserer for manglende opptjening i ny folketrygd for inntekt over 7,1 G

6 Pensjonsnivåer ved ulike uttaksalder

I kapittel 5 ble det vist beregninger av pensjon med dagens og foreslått ny pensjonsordning gitt uttak fra 67 år. I dette kapitlet vises beregninger ved ulike uttaksalder, henholdsvis 65 år, 67 år og 70 år. Pensjonsnivåene som vises er pensjon første år som andel av sluttlønn.

Det er ikke tillatt å ta ut tjenstepensjon fra dagens offentlige tjenstepensjonsordning før fra 67 år. De som vil ta ut pensjon før dette må ta ut offentlig AFP, eventuelt kun alderspensjon fra folketrygden. I denne rapporten er det mest interessant å sammenlikne dagens tjenstepensjon med ny tjenstepensjon, også for de som tar ut pensjon fra 65 år. I figurene vises derfor tjenstepensjon fra dagens ordning også ved uttak fra 65 år. Denne pensjonen er beregnet ved å anta at opptjeningen i folketrygd og offentlig tjenstepensjon stopper ved 65 år, men at tjenstepensjonen tas ut først fra 67 år⁵.

Metoden som er valgt for å beregne tjenstepensjon gitt uttak fra 65 år er tilpasset dagens regelverk for offentlig tjenstepensjon, det vil si at det ikke er tillatt å ta ut tjenstepensjon før fra 67 år. Det har blitt diskutert om det kan åpnes for fleksibelt uttak av pensjon fra 62 år også innenfor denne ordningen. Dersom dette hadde blitt lagt til grunn i beregningene i denne rapporten, ville tjenstepensjonen fra dagens ordning fra 65 år blitt *lavere* enn i figurene som vises her.

Både ny alderspensjon i folketrygden, ny AFP-ordning og foreslått ny offentlig tjenstepensjon har nøytrale uttaksregler. Nøytraliteten innebærer blant annet at årlig pensjon blir høyere ved senere pensjonsuttak. I folketrygd og ny offentlig tjenstepensjon øker dessuten pensjonsopptjeningen for hvert år den enkelte står i jobb. Siden ny AFP skal bygge på privat AFP, er det antatt at det ikke gis ytterligere opptjening i AFP-ordningen for lønn etter fylte 62 år.

6.1 Startlønn 5 G, sluttlønn 8 G

Figur 11 viser beregnet pensjon fra ulike uttaksalder i dagens og ny pensjonsordning for en person født i 1963 som har en lønnskarriere som starter på 5 G og slutter på 8 G. Figuren viser at samlet pensjon fra både dagens og ny pensjonsordning øker ved utsatt uttak.

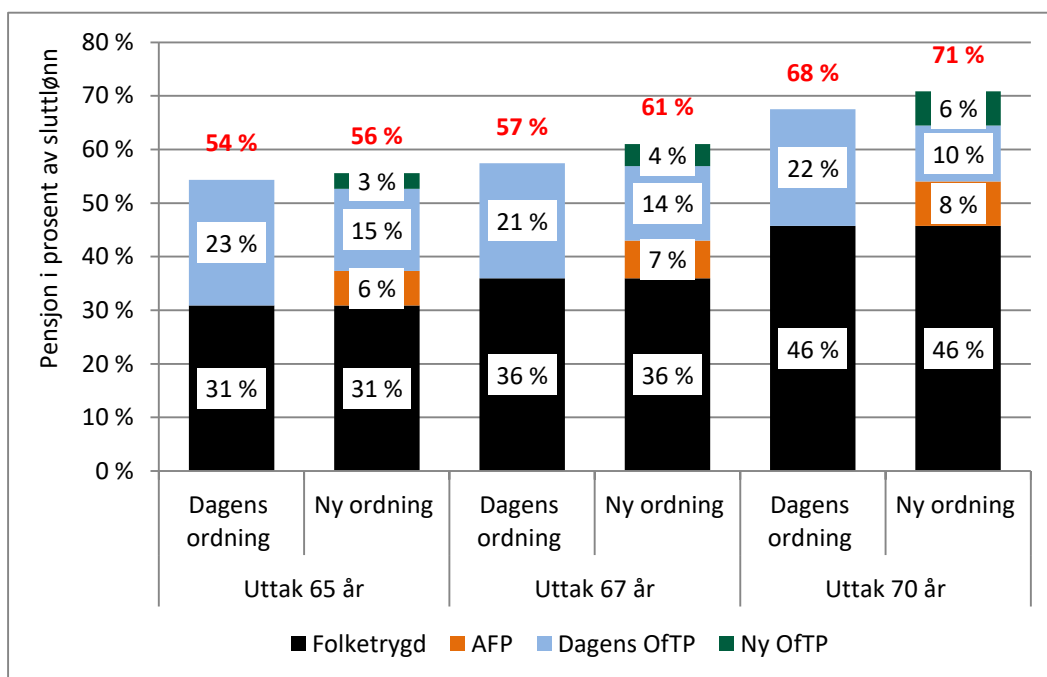
Oppsatt pensjon fra dagens ordning blir lavere som andel av sluttlønn siden opptjeningen i folketrygden, og dermed samordningsfradraget for folketrygd, øker mer enn reguleringen av brutto oppsatt pensjon pensjon før samordning. Også pensjon fra dagens ordning dersom denne videreføres reduseres fra 65 år til 67 år. Dette skyldes metoden som er benyttet for å

⁵ Rent praktisk benyttes sluttlønn ved 65 år til å beregne bruttopensjon fra tjenstepensjonsordningen, og opptjent pensjonsbeholdning i folketrygden ved 65 år til å beregne samordningsfradraget for folketrygd. For å finne offentlig tjenstepensjon til utbetaling deles så bruttopensjon og samordningsfradrag på justeringstall/delingstall ved 67 år. Denne pensjonen er så delt på sluttlønn ved 65 år for å finne pensjon i prosent av sluttlønn.

beregne pensjon fra dagens ordning gitt uttak fra 65 år, altså at det er lagt til grunn at opptjeningen stopper ved 65 år, mens pensjonen først tas ut fra 67 år.

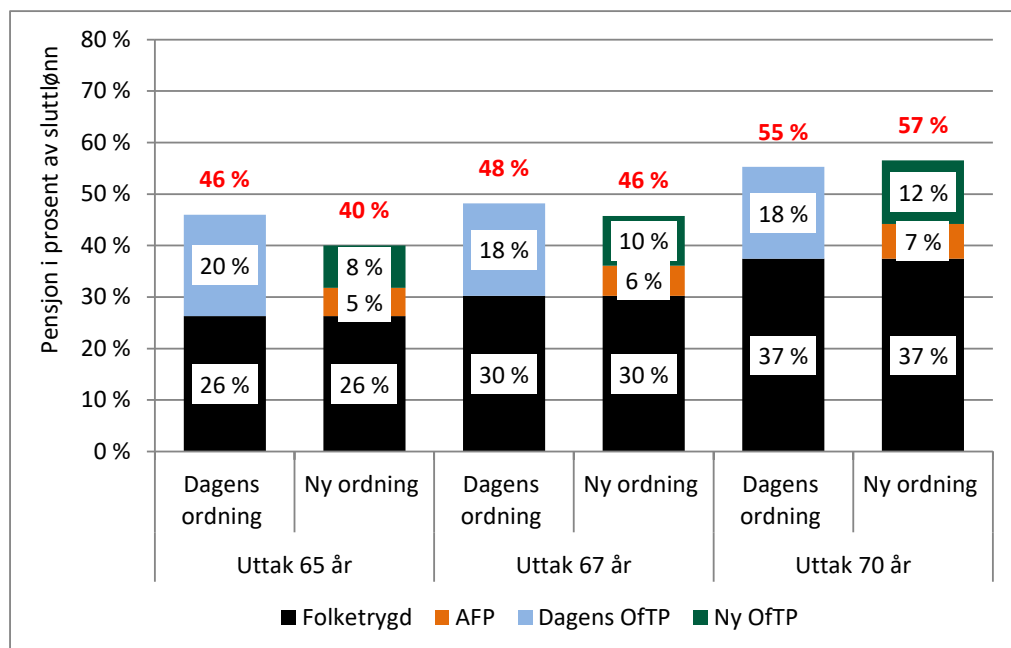
Figur 12 viser beregnet pensjon for en person født i 1993 ved ulike uttakaldere for den samme lønnskarrieren. Effektene av utsatt uttak er de samme som for 1963-kullet, men pensjonsnivåene er vesentlig lavere på grunn av økt levealdersjustering.

Figur 11 Pensjonsnivåer ved ulike uttakaldere i dagens og foreslått ny pensjonsordning – 1963-kullet



Forutsetninger: Startlønn 5 G, sluttlønn 8 G, opptjening fra 27 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

Figur 12 Pensjonsnivåer ved ulike uttakaldere i dagens og foreslått ny pensjonsordning – 1993-kullet

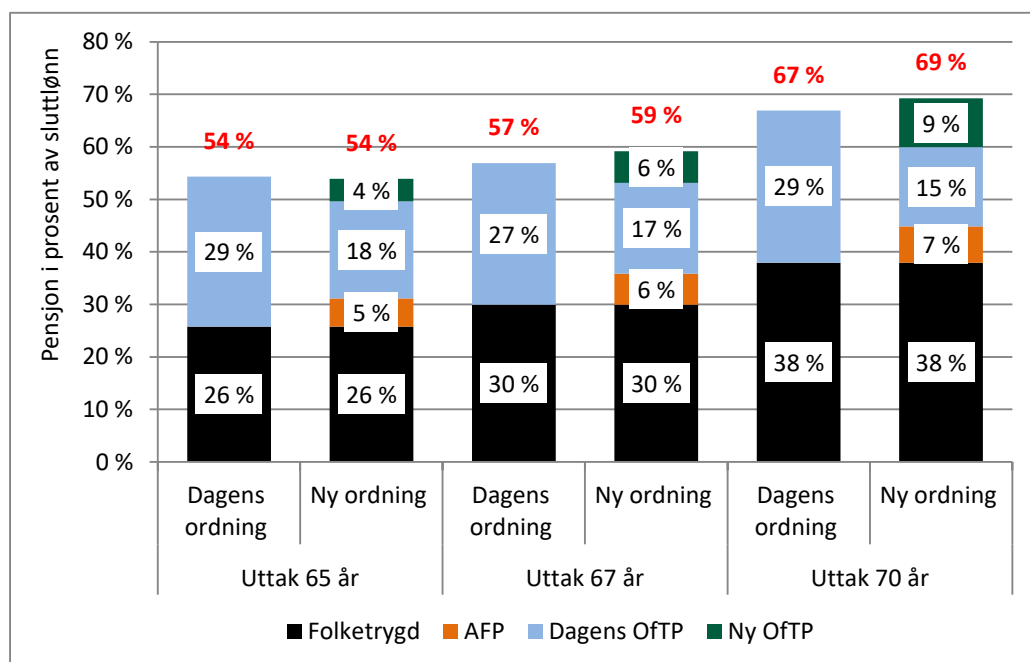


Forutsetninger: Startlønn 5 G, sluttlønn 8 G, opptjening fra 27 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

6.2 Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G

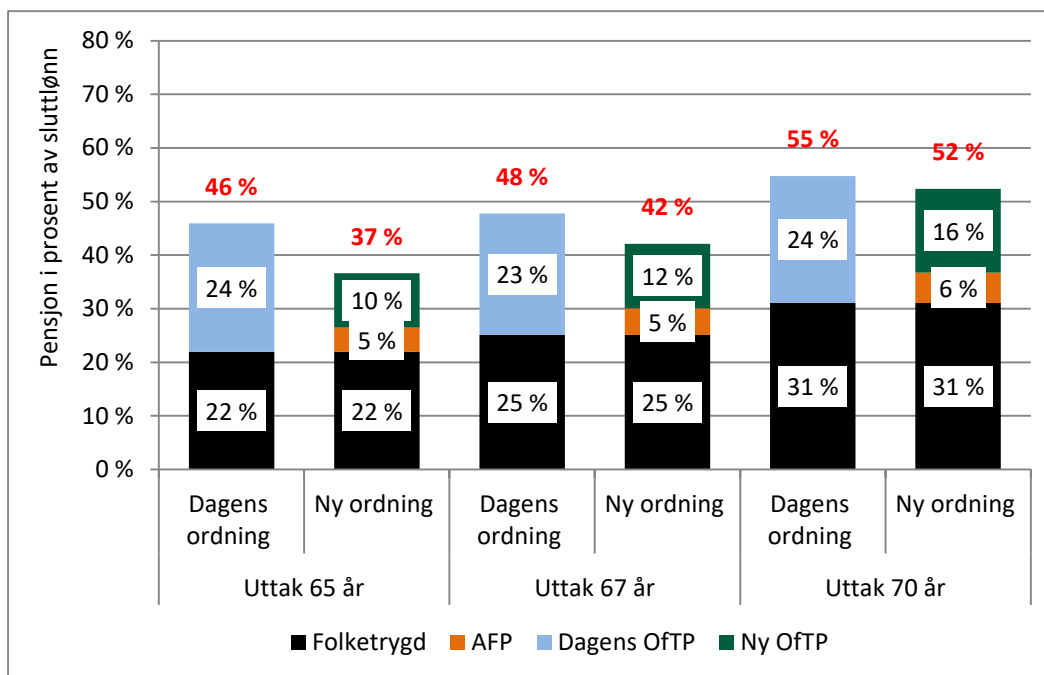
Figur 13 og Figur 14 viser beregnet pensjon fra ulike uttakaldere i dagens og ny pensjonsordning for en person født i henholdsvis 1963 og 1993 som har en lønnskarriere som starter på 5 G og slutter på 10 G.

Figur 13 Pensjonsnivåer ved ulike uttakaldere i dagens og foreslått ny pensjonsordning – 1963-kullet



Forutsetninger: Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G, opptjening fra 27 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

Figur 14 Pensjonsnivåer ved ulike uttakaldere i dagens og foreslått ny pensjonsordning – 1993-kullet

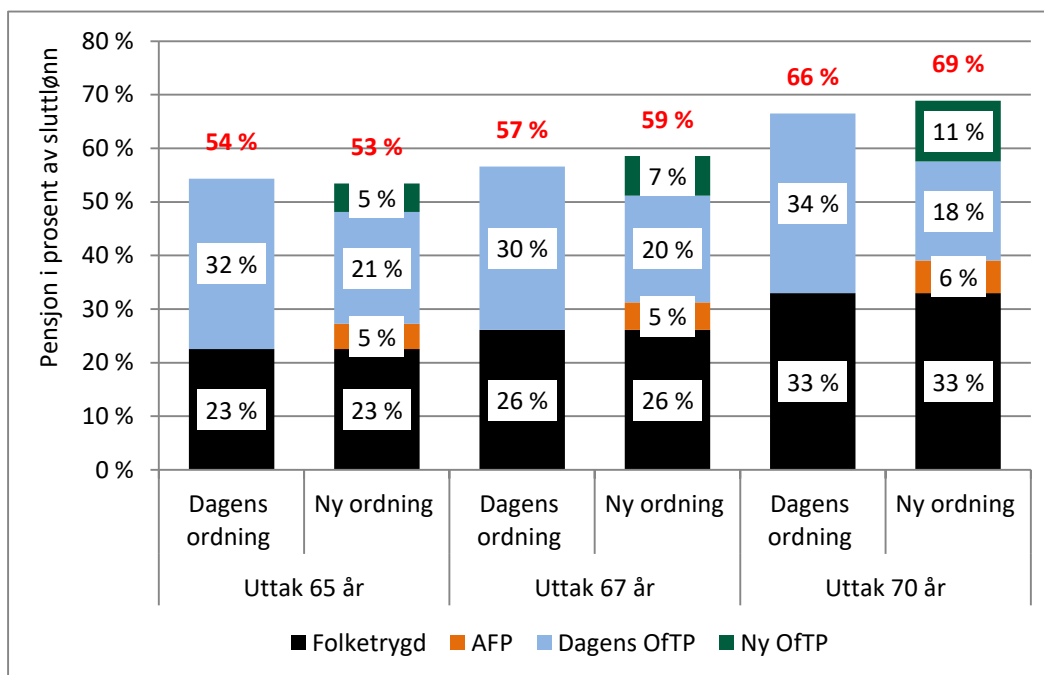


Forutsetninger: Startlønn 5 G, sluttlønn 10 G, opptjening fra 27 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

6.3 Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G

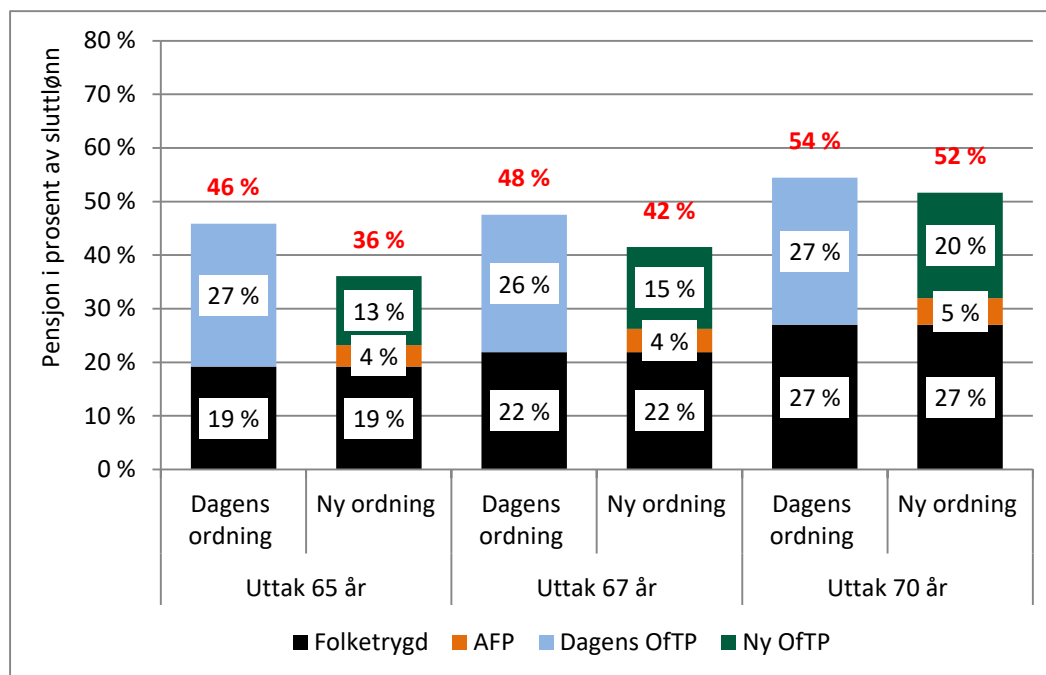
Figur 15 og Figur 16 viser beregnet pensjon fra ulike uttakaldere i dagens og ny pensjonsordning for en person født i henholdsvis 1963 og 1993 som har en lønnskarriere som starter på 6 G og slutter på 12 G.

Figur 15 Pensjonsnivåer ved ulike uttakaldere i dagens og foreslått ny pensjonsordning – 1963-kullet



Forutsetninger: Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G, opptjening fra 27 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

Figur 16 Pensjonsnivåer ved ulike uttaksaldere i dagens og foreslått ny pensjonsordning – 1993-kullet



Forutsetninger: Startlønn 6 G, sluttlønn 12 G, opptjening fra 27 år, ellers se Tabell 1 og Figur 1.

7 Effekter av økt opptjening i dagens og foreslått ny ordning

I dagens pensjonsordning kan offentlig ansatte velge å utsette pensjonsuttaket etter 67 år. I den foreslåtte nye pensjonsordningen skal det være fleksibelt uttak fra 62 år. Om det som en del av overgangsreglene ved overgang til en ny pensjonsordning skal bli mulig å ta ut opptjent pensjon fra dagens ordning fra 62 år er foreløpig uklart.

Uttaksreglene, både i dagens ordning og den foreslåtte nye påslagsordningen, er såkalt nøytrale. Nøytraliteten innebærer at det, for en gitt pensjonsopptjening, ikke skal være mulig få en større samlet pensjonsutbetaling fra ordningen ved å velge ett uttakstidspunkt fremfor et annet. Utsatt uttak fører til at den årlige pensjonen øker dels fordi opptjeningen øker (opptjeningseffekt), dels fordi opptjent pensjon skal fordeles på færre utbetalingsår (uttakseffekt).

Uttakseffekten er gjennomført ved at hvert årskull får et sett med forholds- og delingstall for ulike uttakskaldere mellom 62 år og 75 år. Levealdersjusteringsfaktorene er fastsatt med utgangspunkt i forventet gjestående levetid ved ulike aldre, og blir dermed lavere jo senere pensjonen tas ut. Siden både folketrygd, AFP og offentlig tjenstepensjon benytter folketrygdens levealdersjusteringsfaktorer vil uttakseffekten i all hovedsak⁶ være lik i de ulike ordningene.

I dagens tjenstepensjonsordning kreves det 30 års opptjening på uttakstidspunktet for de som tar ut pensjon fra en aktiv stilling. Flere års opptjening enn 30 år øker ikke pensjonen, med unntak av at lønnen pensjonen beregnes ut fra (pensjonsgrunnlaget) kan bli høyere. Det er med andre ord ikke en opptjeningseffekt ved utsatt uttak i dagens ordning for de som har full opptjening ved 67 år. I foreslått ny pensjonsordning, som bygger på alleårs-opptjeningsprinsippet, vil det både være en opptjeningseffekt og en uttakseffekt av å utsette pensjonsuttaket.

Effekten av å utsette pensjonsuttaket er med andre ord ulik i dagens ordning og i den foreslåtte nye pensjonsordningen. I dette kapitlet vises beregninger som illustrerer forventet samlet pensjonsutbetaling fra dagens og foreslått ny ordning dersom uttaket utsettes etter 67 år. Siden uttakseffekten i utgangspunktet er lik i de to ordningene, legges det her vekt på å vise hvordan flere opptjeningsår isolert sett påvirker pensjonen. Det vil si at beregningene søker å vise hvordan ulik opptjeningseffekt i de to ordningene slår ut.

⁶ Siden effekten av levealdersjusteringen er gradvis innfaset i forholdstallene, men ikke i delingstallene, er ikke levealdersjusteringseffekten identisk i med forholdstall og delingstall. Det er foreløpig uklart hvordan dagens offentlige tjenstepensjon vil bli levealdersjustert for personer som skal ha pensjonen samordnet med ny alderspensjon fra folketrygden. Et forslag fra ASD er at levealdersjusteringen skal være som i folketrygden, altså i tråd med delingstall, men dette er ikke endelig avgjort. I beregningene her er ASDs foreslåtte løsning lagt til grunn.

Beregningene viser nåverdiene av forventede samlede pensjonsutbetalinger etter levealdersjustering ved ulike uttakstidspunkt målt i antall G⁷. I nåverdiberegningen er diskonteringsrenten lik G-reguleringen fratrasket 0,75 prosent (pensjonsreguleringen i offentlig tjenstepensjon for pensjonister), og det lagt til grunn at pensjonene skal utbetales i like mange år som forventet gjestående levealder i henhold til Finanstilsynets forutsetninger om dødelighet for personer i arbeid, K2013 .

Med denne metoden viser *endringen* i nåverdi ved ett års ekstra opptjening, for eksempel ved å utsette uttaket fra 67 år til 68 år, hvor sterk opptjeningseffekten er i de to ordningene. Figur 17 viser beregnede nåverdier dersom pensjonene tas ut fra henholdsvis 67 år, 68 år, 69 år og 70 år gitt en lønnskarriere der lønnen stiger fra 5 G ved 27 år til 8 G ved 62 år, og deretter følger G-veksten.

Eksempelpersonen i Figur 17 har full opptjening i dagens ordning ved 67 år. Brutto pensjonsnivå fra dagens ordning før justering for uttaksalder, øker dermed *ikke* ved ytterligere opptjening. Alderspensjonen fra folketrygden øker imidlertid. Dermed øker også samordningsfradraget⁸. Figuren viser at resultatet er at nåverdien av forventet samlet utbetaling fra dagens offentlige tjenstepensjonsordning *reduseres* fra 31,4 G til 28,6 G dersom uttaket utsettes fra 67 år til 70 år. Opptjeningseffekten av å jobbe etter 67 år i dagens ordning er med andre ord negativ i dette tilfellet.

I den foreslåtte nye pensjonsordningen vil flere opptjeningsår øke opptjeningen i tjenstepensjonsordningen. I ny AFP ligger imidlertid opptjeningen fast siden det er forutsatt at den stopper ved 62 år som i den private AFP-ordningen. Figuren viser at nåverdien av samlet forventet pensjonsutbetaling fra ny tjenstepensjon og ny AFP øker fra 27,2 G ved uttak fra 67 år, til 30,6 G ved uttak fra 70 år. Opptjeningseffekten er med andre ord positiv i den foreslåtte nye ordningen. Nåverdien øker med om lag 1 G per ekstra opptjeningsår.

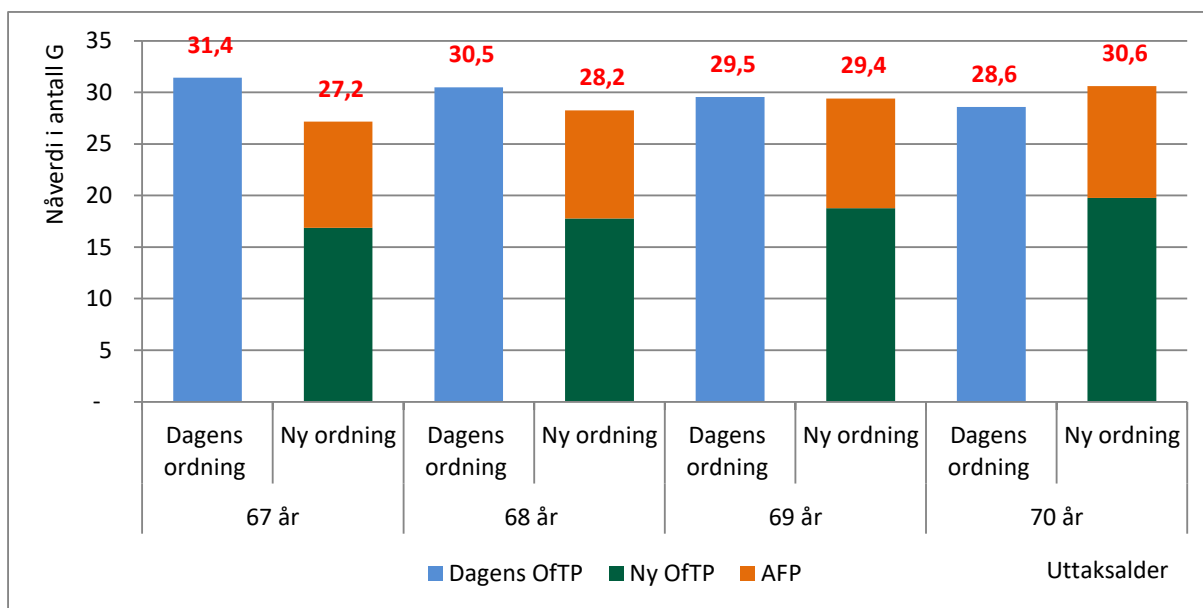
Figuren viser også at dagens ordning gir mest pensjon dersom uttaket skjer ved 67 år. Dersom opptjeningen fortsetter til 70 år vil imidlertid ny ordning gi mer pensjon enn dagens ordning.

Figur 18 og Figur 19 viser tilsvarende beregninger for de to øvrige lønnskarrierene det er gjort beregninger på i denne rapporten. Nivået på nåverdiene er høyere med disse to karrierene siden årlig pensjon er høyere. Opptjeningseffekten, målt ved endring i nåverdi ved ett års ekstra opptjening, er imidlertid som for karrieren som starter på 5 G og slutter på 8 G negativ i dagens ordning og positiv i ny ordning.

⁷ Beregnet nåverdi er delt på gjeldende G på uttakstidspunktet.

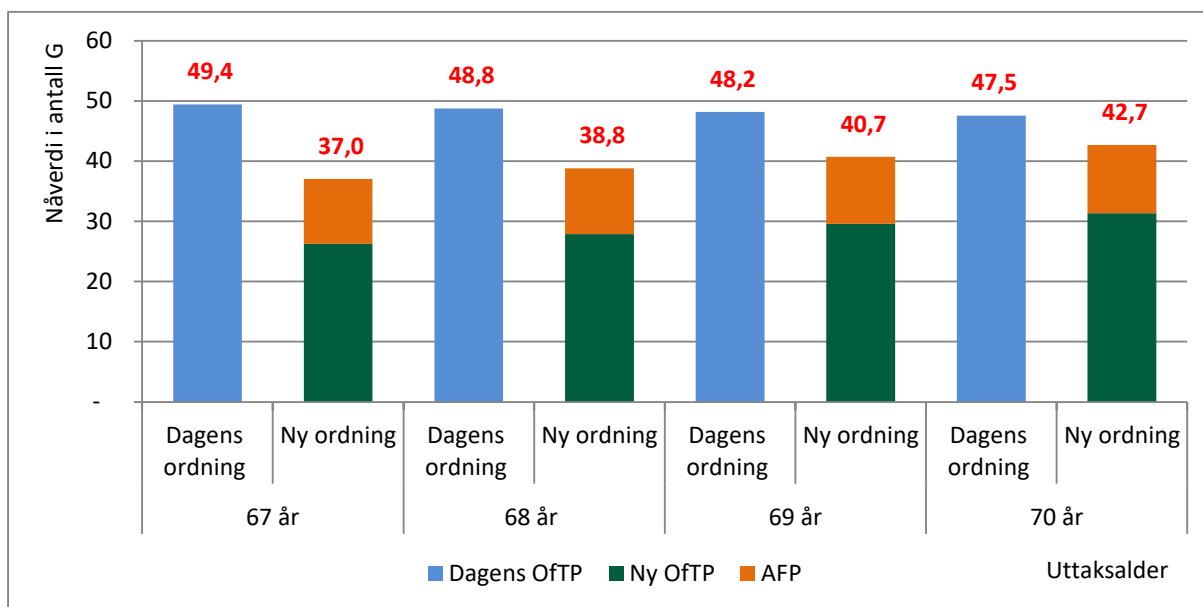
⁸ Eksempelpersonen får ny alderspensjon fra folketrygden. I denne ordningen er det alleårsopptjening, slik at ett års ekstra arbeid alltid vil gi høyere folketrygd, og dermed et høyere samordningsfradrag.

Figur 17 Nåverdi av pensjon fra dagens og foreslått ny offentlig tjenstepensjon ved ulike uttakssaldere, startlønn 5 G – sluttlønn 8 G



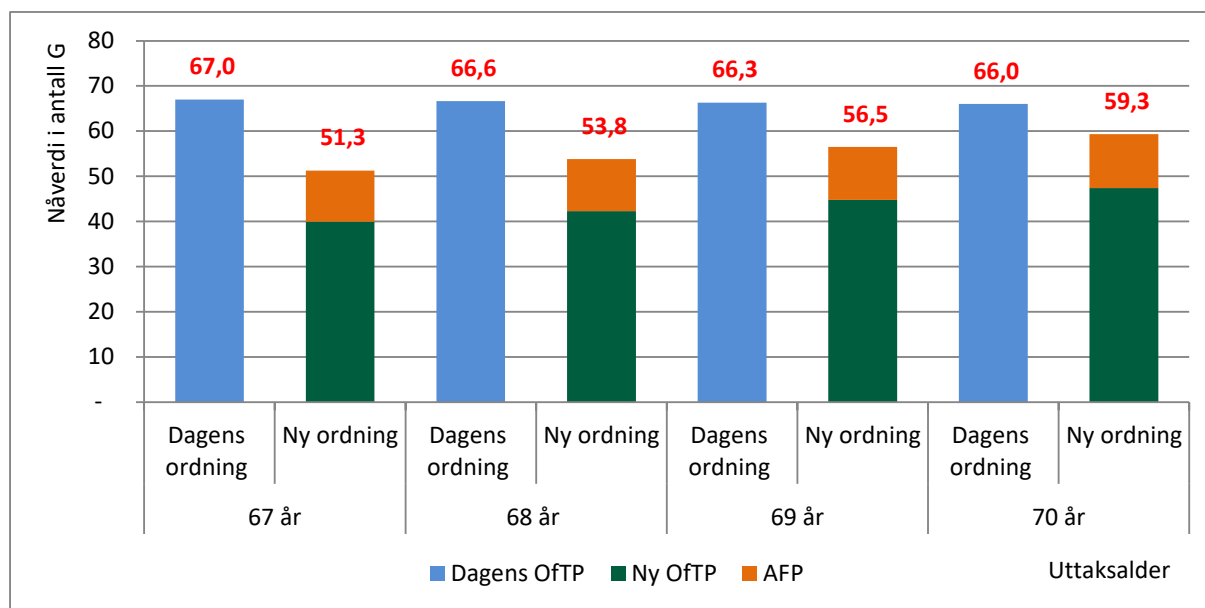
Forutsetninger: Fødselsår 1993, pensjoner beregnet ihht forutsetninger i Tabell 1 og Figur 1, antall utbetalingsår lik forventet gjenstående levealder ved uttakssalder ihht K2013, nåverdi av utbetalt pensjon delt på G på uttakstidspunktet.

Figur 18 Nåverdi av pensjon fra dagens og foreslått ny offentlig tjenstepensjon ved ulike uttakssaldere, startlønn 5 G – sluttlønn 10 G



Forutsetninger: Fødselsår 1993, pensjoner beregnet ihht forutsetninger i Tabell 1 og Figur 1, antall utbetalingsår lik forventet gjenstående levealder ved uttakssalder ihht K2013, nåverdi av utbetalt pensjon delt på G på uttakstidspunktet.

Figur 19 Nåverdi av pensjon fra dagens og foreslått ny offentlig tjenstepensjon ved ulike uttaksalder, startlønn 6 G – sluttlønn 12 G



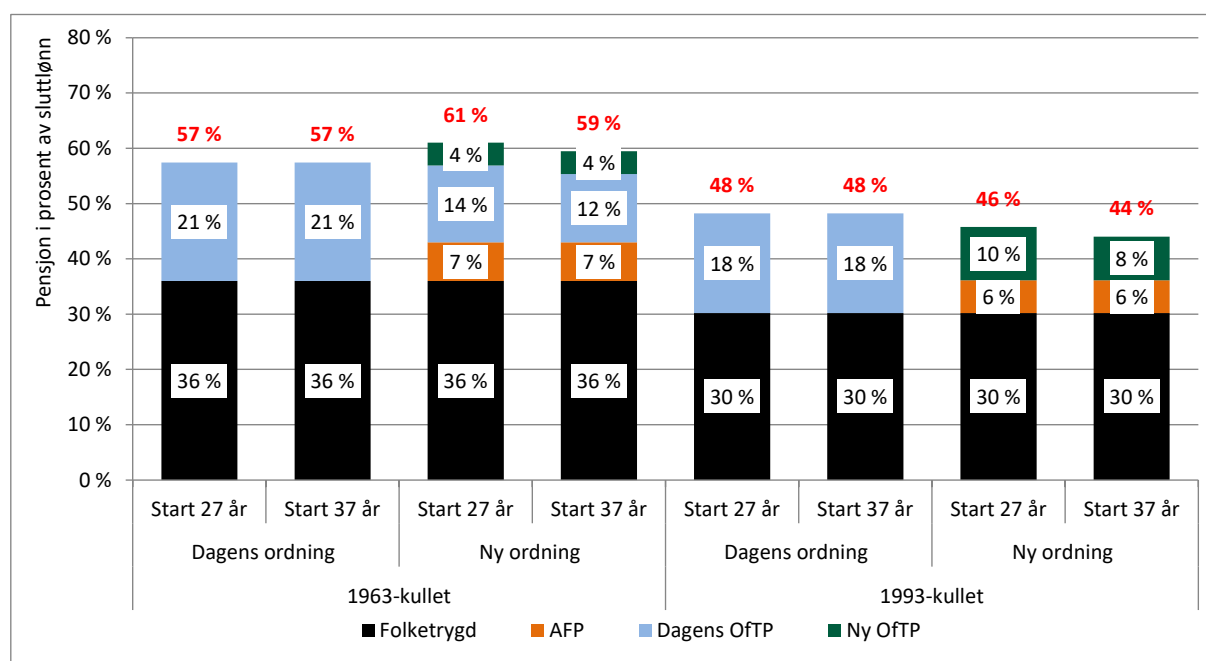
Forutsetninger: Fødselsår 1993, pensjoner beregnet ihht forutsetninger i Tabell 1 og Figur 1, antall utbetalingsår lik forventet gjenstående levealder ved uttaksalder ihht K2013, nåverdi av utbetalt pensjon delt på G på uttakstidspunktet.

8 Pensjonsnivåer med kortere opptjeningstid i offentlig sektor

I beregningene som er vist tidligere i denne rapporten er det lagt til grunn at eksempelpersonene ble ansatt i offentlig sektor fra 27 år. Denne forutsetningen innebærer at opptjeningstiden i offentlig sektor er 40 år ved 67 år, samt at eksempelpersonen som er født i 1963 har 30 års opptjening i dagens ordning ved overgangen til ny ordning i 2020.

Dersom det i stedet legges til grunn at eksempelpersonene starter karrieren med å jobbe 10 år i privat sektor, med samme lønnskarriere, før de ansettes i offentlig sektor ved 37 år, vil pensjonsnivåene bli endret som vist i Figur 20 - Figur 22. En slik forutsetning innebærer at antall opptjeningsår i offentlig sektor reduseres til 30 år. Eksempelpersonen født i 1963 får videre kun 20 års opptjening i dagens tjenstepensjonsordning før overgangen til ny ordning i 2020.

Figur 20 Pensjonsnivåer med startalder i offentlig tjenstepensjon 27 år og 37 år, startlønn 5 G – sluttlønn 8 G



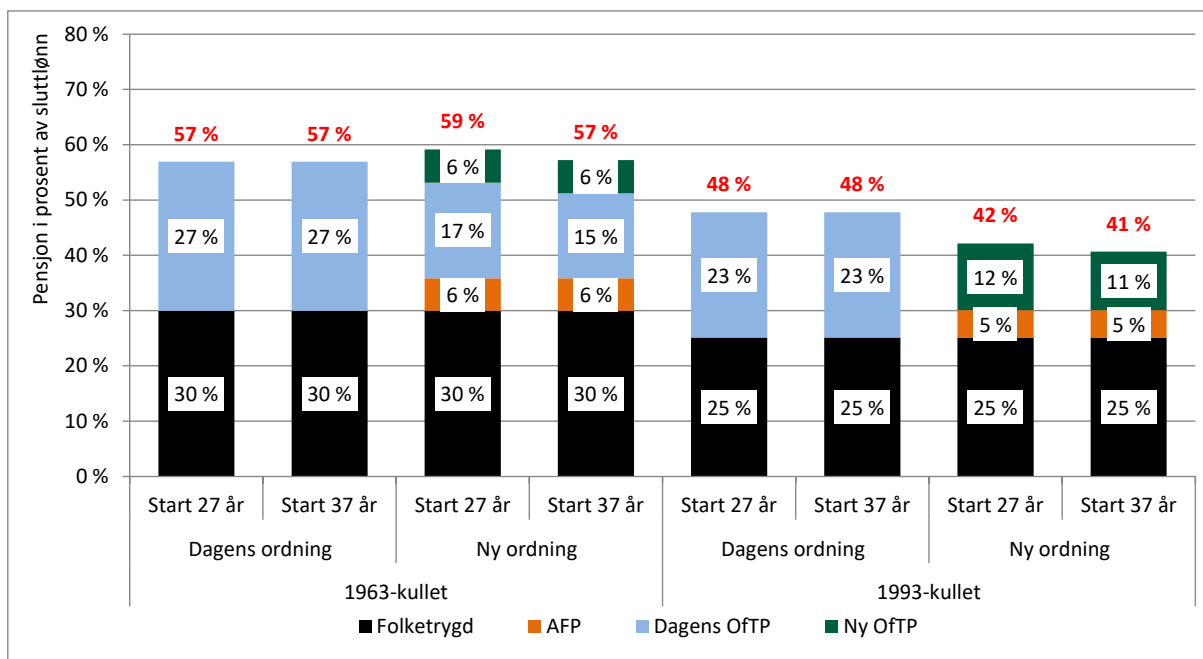
Forutsetninger: Uttaksalder 67 år, se ellers Tabell 1 og Figur 1.

Figurene viser at pensjon fra folketrygden og ny AFP ikke påvirkes av at opptjeningen i offentlig sektor starter senere. Heller ikke pensjon fra dagens offentlige tjenstepensjon påvirkes dersom denne ordningen videreføres. Dette skyldes at opptjeningstiden vil bli minst 30 år ved 67 år også med en startalder i offentlig sektor på 37 år.

Oppsatt pensjon fra dagens ordning for eksempelpersonen født i 1963 blir imidlertid noe lavere siden opptjeningsbrøken for denne pensjonen reduseres fra 30/40 til 20/30 siden vedkommende først starter i offentlig sektor ved 37 år. Videre blir pensjonen fra ny ordning for 1993-kullet noe lavere dersom opptjeningen starter ved 37 år sammenlignet med at

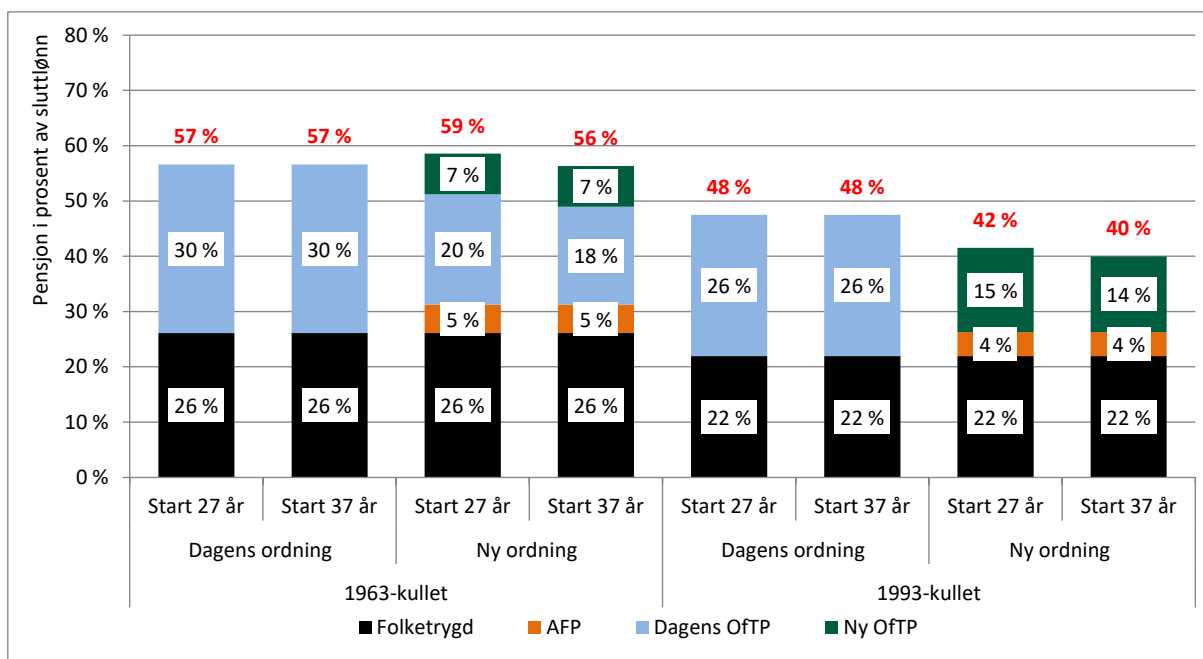
opptjeningen starter tidligere. Dette skyldes at opptjeningstiden i ny ordning blir 10 år mindre.

Figur 21 Pensjonsnivåer med startalder i offentlig tjenestepensjon 27 år og 37 år, startlønn 5 G – sluttlønn 10 G



Forutsetninger: Uttaksalder 67 år, se ellers Tabell 1 og Figur 1.

Figur 22 Pensjonsnivåer med startalder i offentlig tjenestepensjon 27 år og 37 år, startlønn 6 G – sluttlønn 12 G



Forutsetninger: Uttaksalder 67 år, se ellers Tabell 1 og Figur 1.

9 Egen AFP-ordning eller kun tjenestepensjon?

Et av spørsmålene i forbindelse med diskusjonene knyttet til en ny offentlig tjenestepensjonsordning har vært om offentlig sektor skal få samme AFP-ordning som den nye ordningen i privat sektor. Privat AFP er en kvalifikasjonsordning, det vil si at de som skal få pensjon fra ordningen må tilfredsstillende et sett med vilkår. Tilfredsstilles ikke alle vilkårene gir ordningen ingen pensjon. Dette innebærer at en ny AFP-ordning i offentlig sektor som har tilsvarende vilkår vil framstå som en usikker ordning.

Et alternativ til å ha tjenestepensjon i kombinasjon med en ny livsvarig AFP, er at det kun er tjenestepensjon i den nye ordningen. Det vil si at verdien av AFP er bakt inn i tjenestepensjonsordningen. Dersom en slik ordning skal gi lik pensjon som ordningen med AFP, må opptjeningssatsene i påslagsordningen økes.

Privat AFP gir pensjon for inntekt til og med 7,1 G. Videre stopper opptjeningen ved 62 år. I den nye påslagsordning legges det derimot opp til å gi opptjening for inntekt inntil 12 G, samtidig som det også skal gis opptjening etter fylte 62 år.

En annen forskjell mellom privat AFP og den foreslåtte påslagsordningen finner vi i opptjenings- og beregningsmodellen. Privat AFP beregnes som en prosent av årlig inntekt og deles på folketrygdens forholdstall på uttakstidspunktet for å få årlig pensjon. I påslagsordningen skal det derimot tjenes opp en pensjonsbeholdning som skal deles på folketrygdens delingstall for å få årlig pensjon. Privat AFP beregnes som 0,314 prosent av pensjonsgivende inntekt i folketrygden opp til 7,1 G. Dersom pensjonen i privat AFP skulle vært beregnet på beholdningsform (som i påslagsordningen), ville satsen ha vært 4,21 prosent.

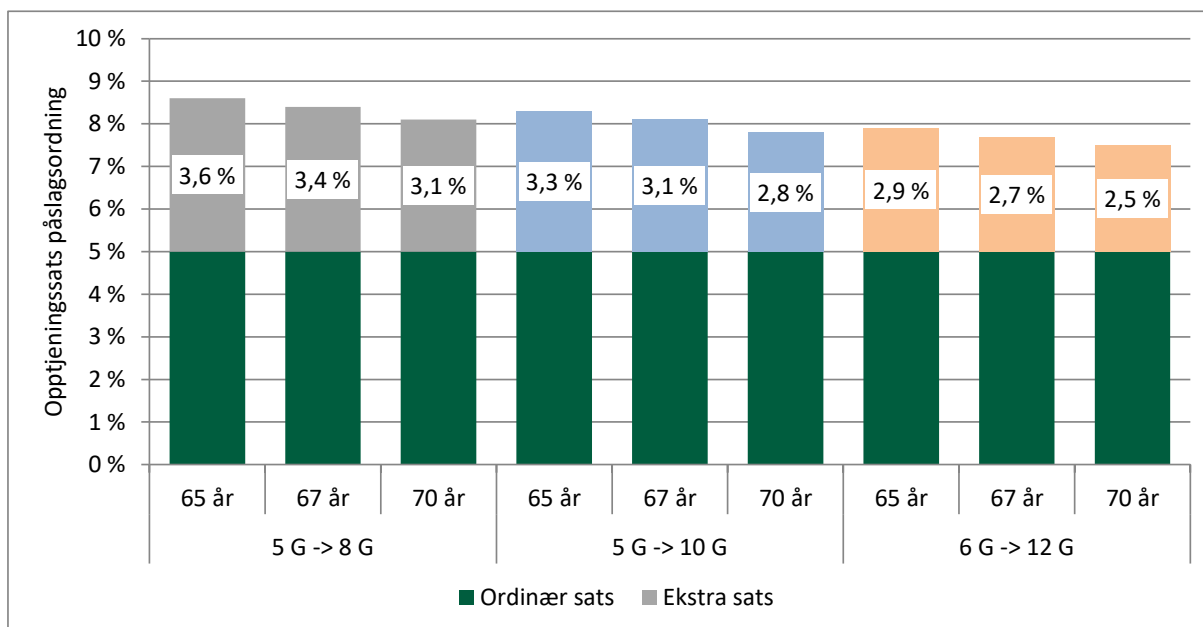
For inntekter under 7,1 G måtte dermed opptjeningssatsen i påslagsordningen øke med 4,21 prosent for at denne ordningen skulle gitt like mye i ekstra pensjon som bortfallet av en ny AFP-ordning, gitt at hele karrieren er i offentlig sektor. Ansatte med inntekt over 7,1 G vil imidlertid ikke ha behov for en like høy ekstra sats for å kompensere for bortfallet av AFP. Dette skyldes at pensjonsgrunnlaget i tjenestepensjonsordningen er høyere enn grunnlaget i AFP.

Figur 23 viser beregnede «nødvendige satser» for hvor mye opptjeningen i påslagsordningen måtte ha økt for en person født i 1993 for at den skulle ha kompensert for bortfall av den foreslåtte AFP-ordningen med de tre inntektskarrierene det er vist beregninger for i denne rapporten. Figuren viser den nødvendige tilleggssatsen variere både mellom lønnskarrieren og med uttakstidspunkt. Karrierene med brattest lønnsvekst har den største andelen av inntekt over 7,1 G, og får dermed behov for en lavere ekstra sats enn karrierer med mindre bratt lønnsvekst.

Den nødvendige ekstrasatsen avhenger dessuten av når det legges til grunn at pensjonen tas ut. Jo lengre eksempelpersonene står i jobb, jo flere år får de med opptjening i tjenestepensjonsordningen som ikke ville gitt opptjening i AFP-ordningen (siden denne ikke gir

pensjon for opptjening etter 62 år). Dermed blir den nødvendige ekstrasatsen lavere jo senere pensjonen tas ut.

Figur 23 «Nødvendige satser» i påslagsordningen dersom den skal kompensere for bortfall av ny AFP



Forutsetninger: Fødselsår 1993, pensjoner beregnet ihht forutsetninger i Tabell 1 og Figur 1.

10 Pensjonsnivåer med privat innskuddspensjonsordning

I rapporten «Nye pensjonsordninger i offentlig sektor - Rapport fra en arbeidsgruppe» fra Arbeids- og sosialdepartementet av 17.12.2015, ble det blant annet vurdert om ny offentlig tjenstepensjon kan bygge på reglene for innskuddspensjon i privat sektor. Dette ble imidlertid avvist som et alternativ:

«Arbeidsgruppen har lagt til grunn at en ny offentlig tjenstepensjonsordning bør gi livsvarige pensjoner og at opptjente pensjonsrettigheter til medlemmer som dør bør tilfalle de gjenværende medlemmene i ordningen (dødelighetsarv). Arbeidsgruppen har videre notert seg at arbeidstakerne ønsker den forutsigbarheten som ligger i garantert regulering av opptjente pensjonsrettigheter, selv om dette over tid trolig gir en lavere regulering enn å regulere rettighetene med avkastningen på pensjonsmidlene. Med dette utgangspunktet kan ikke en ny offentlig tjenstepensjonsordning være en innskuddsordning.»

I en innskuddspensjonsordning betaler arbeidsgiver et innskudd som i de fleste tilfeller er en viss andel av lønn. Tillatte maksimale satser for slike innskudd er 7 prosent av lønn inntil 12 G, med mulighet for et tillegg på 18,1 prosent for lønn mellom 7,1 og 12 G.

De aller fleste innskuddspensjonsordninger i privat sektor er ordninger med individuelt investeringsvalg, det vil si at det er den enkelte arbeidstaker som velger hvordan pensjonsmidlene skal forvaltes. Midlene plasseres da normalt i en kombinasjon av ulike verdipapirfond, og den årlige reguleringen av tidligere opptjent pensjonskapital avhenger av avkastningen som oppnås.

I den foreslåtte nye påslagsordningen i offentlig tjenstepensjon skal til sammenlikning opptjent pensjon reguleres i takt med G-reguleringen. Dersom oppnådd avkastning i en innskuddspensjonsordning er høyere enn G-reguleringen, vil tidligere opptjening få bedre regulering i innskuddsordningen enn i påslagsordningen.

I det følgende vises beregninger der pensjon fra foreslått ny offentlig tjenstepensjonsordning sammenliknes med forventet pensjon fra en innskuddspensjonsordning med maksimale innskuddssatser. Offentlig tjenstepensjon er livsvarig ytelse, mens innskuddspensjon kan tas ut over 10 år. For å gi en fornuftig sammenlikning av hvilke pensjoner de to ordningene kan gi, er årlig pensjon fra innskuddspensjonsordningen her beregnet ved å dele opptjent pensjonskapital på forventet gjenstående levetid på uttakstidspunktet. Dermed sammenliknes livsvarige pensjonsnivåer i de to pensjonsordningene⁹.

Det er ikke tatt hensyn til at påslagsordningen og innskuddspensjonsordningen trolig vil ha ulik regulering i utbetalingstiden. I innskuddsordningen er det videre slik at det er den

⁹ Innskuddspensjonsordningen er likevel ikke livsvarig. Lever en person lenger enn forventet gjenstående levetid, vil det i denne ordningen ikke være penger igjen til ytterligere pensjonsutbetaling.

enkelte ansatte som vil stå risikoen for at avkastningen på pensjonsmidlene. I påslagsordningen er det arbeidsgiver som skal sikre en viss regulering av tidligere opptjening.

Finans Norges bransjeavtale om beregning av avkastningsprognoser for blant annet innskuddspensjon sier at usikkerheten knyttet til avkastning i slike ordninger kan illustreres ved et såkalt «utfallsrom» for forventet pensjon. Utfallsrommet viser en øvre og nedre «grense» for hvilket pensjonsnivå innskuddsordningen kan forventes å gi. I henhold til bransjeavtalen skal pensjonskapitalen, og dermed pensjonsnivået med 95 prosent sikkerhet havne innenfor utfallsrommet.

Figur 24 viser beregnet pensjon med henholdsvis ny offentlig tjenstepensjon (påslagsordning og ny AFP) og innskuddspensjon med maksimale innskuddssatser gitt lønnskarrieren som starter på 5 G og slutter på 8 G. De røde strekene i de to søylene til høyre viser samlet pensjon fra folketrygd, AFP og innskuddspensjon dersom avkastningen i innskuddsordningen blir som forventet. Avstanden fra de oransje feltene til de røde strekene viser dermed forventet pensjon fra innskuddsordningen. De lyseblå feltene viser utfallsrommene, altså konfidensintervall som i henhold til Finans Norges bransjeavtale viser hvor stor pensjonen kan bli med 95 prosent sannsynlighet. De hvite feltene mellom de oransje og de lyseblå viser dermed (dårlige) utfall for innskuddspensjon som det i henhold til modellen i bransjeavtalen kun er 2,5 prosent sannsynlighet for at inntreffer¹⁰.

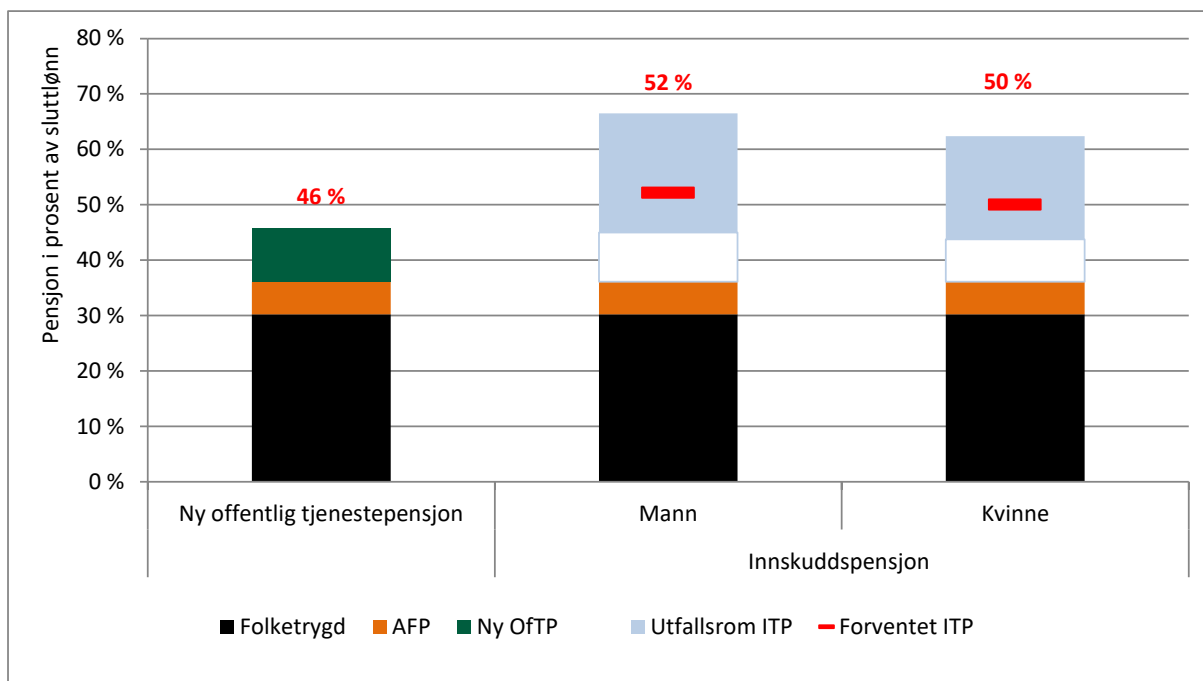
Tallene over søylene viser samlet forventet pensjon. I innskuddspensjonsordningene tilsvarer dette pensjonsnivået ved de røde strekene, altså pensjonsnivået dersom avkastningen i innskuddsordningen blir som forventet.

Grunnen til at det vises to beregninger for innskuddspensjon er at kvinner forventes å leve lengre enn menn. Dermed blir årlig pensjon fra innskuddsordningen lavere for kvinner enn for menn når opptjent kapital deles på forventet gjestående levetid på uttakstidspunktet.

Det fremgår av figuren at dersom avkastningen blir som forventet, vil årlig pensjon bli høyere med innskuddspensjonsordningen enn med foreslått ny offentlig tjenstepensjon. Dette gjelder imidlertid ikke dersom innskuddspensjonen blir på nivå med nedre utfallsrom.

¹⁰ Tilsvarende er det 2,5 % sannsynlighet for et *bedre* utfall enn toppen av de lyseblå feltene.

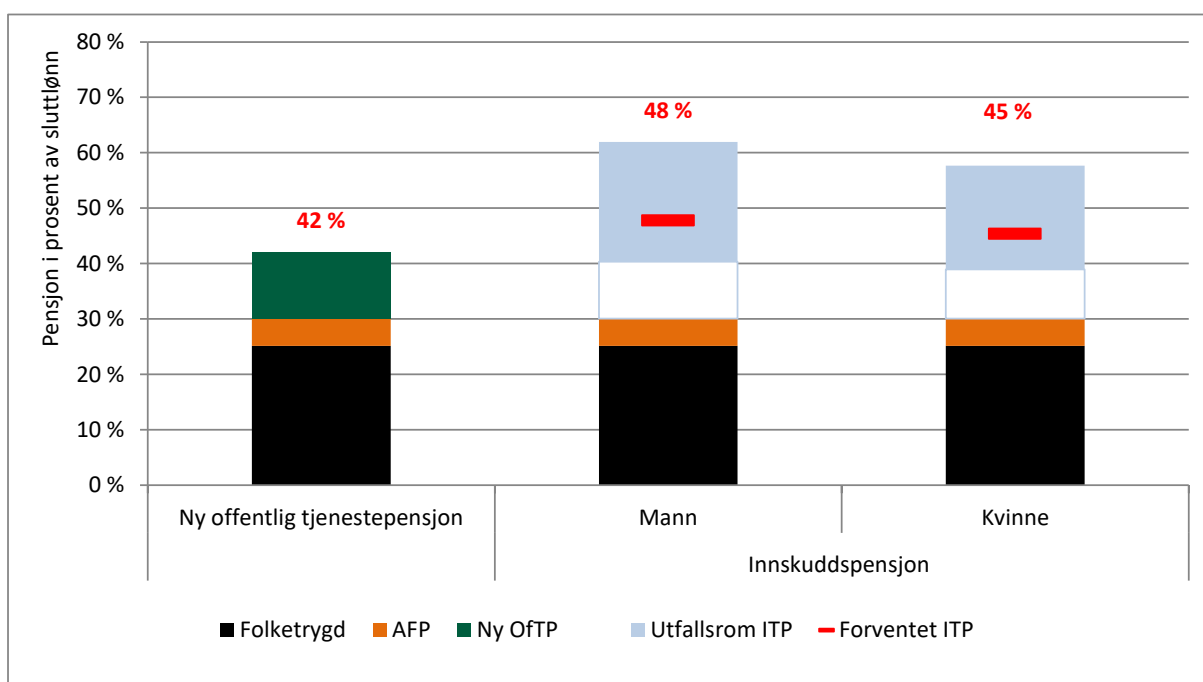
Figur 24 Påslagsordning og maksimal innskuddspensjonsordning, startlønn 5 G – sluttlønn 8 G



Forutsetninger: Fødselsår 1993, uttaksalder 67 år, se ellers Tabell 1 og Figur 1.

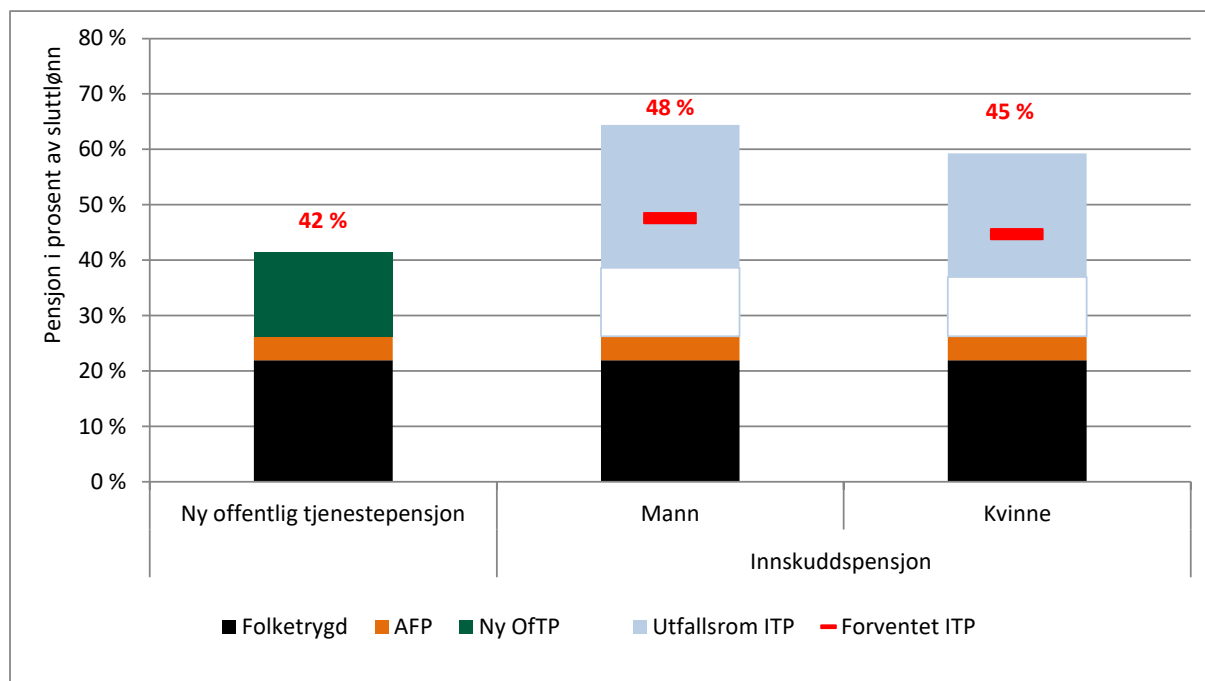
Figur 25 og Figur 26 viser tilsvarende beregninger for de to andre karrierelønnsutviklingene. Bildet er det samme for disse som med startlønn 5 G og sluttlønn 8 G.

Figur 25 Påslagsordning og maksimal innskuddspensjonsordning, startlønn 5 G – sluttlønn 10 G



Forutsetninger: Fødselsår 1993, uttaksalder 67 år, se ellers Tabell 1 og Figur 1.

Figur 26 Påslagsordning og maksimal innskuddspensjonsordning, startlønn 6 G – sluttlønn 12 G



Forutsetninger: Fødselsår 1993, uttaksalder 67 år, se ellers Tabell 1 og Figur 1.